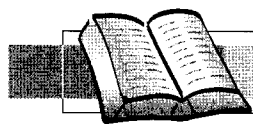

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Een goddelijk getuigenis

Zie, hij bidt

Handelingen 9 : 11b

God zet het stempel op Zijn eigen werk. Wanneer Daniël bidt, zegt God: "Gij zeer gewenste man". Wanneer de Kananese vrouw om een kruimel genade verlegen is, zegt Christus: "Groot is uw geloof". En toen Paulus worstelde om zijn zielsbehoud getuigde de Heere: "Zie, hij bidt". Velen doen de eeuwigheid aan zonder dat er ooit een goddelijk waarmerk aan hun levensuitgangen verbonden is. De oprechten verstaan de noodzaak hiervan en bidden: "Doorzoek mij, toets mijn gangen, doorgrond al mijn verlangen, en stel mijn oogmerk in de dag".

De mens zoekt de goedkeuring doorgaans bij degenen die hem welgezind zijn. Hij waant zich vanwege hun getuigenis veilig voor de grote eeuwigheid. Hoe gevaarlijk deze rust is, wist de apostel Paulus uit eigen ervaring. Jaren heeft hij geleund op het besef van zijn overvloedige ijver (Gal. 1). De geestelijke leiding had hem overgenomen en vergunde hem een plaats aan de voeten van Gamaliël. De leerling uit Tarzen onderhield getrouw zijn gebedstijden. Hij sprak schuldbelijdenissen en lofprijzingen uit naar het voorbeeld van de sekte der Farizeeën. Ook hij kende de bewegingen van het lichaam, het luide zuchten en de buigingen van de stem. Evenals de Farizeeërs naderde hij onbeschroomd tot God met de woorden: "Vader, ik dank U..." Zij noemden elkaar kinderen Gods, hoewel het Vaderlijke Gods nooit aan hun ziel verklaard was. Maar God

zet alleen een stempel op Zijn eigen werk. De vaders hebben hiervan belijdenis gedaan als zij zeggen dat de uitverkorenen te zijner tijd, hoewel bij onderscheiden trappen en met ongelijke mate, van hun kindschap worden verzekerd (DRL. 1.12). Paulus heeft deze verzekering niet ontvangen op de hoogten van Jeruzalem, maar in een bidvertrek, in de straat genaamd de Rechte. Hij kon deze plaats met zijn hand aanwijzen, dat ogenblik is uit zijn gedachten nooit meer weggenomen. "Ik zal Hem nooit vergeten, Hem mijn Helper heten". Daar doorleefde hij een uur van verworpen en aangenomen, van verloren en behouden worden. Daar ging de dag op in de nacht, stond het leven op in de dood, verhief de vrede zijn stem midden in de toorn.

Wanneer Gods kinderen aan deze plaats een naam geven, zeggen ze: deze plaats heet "wonderlijk". Wonderlijk zijn immers zaken die niet kunnen en toch gebeuren. Paulus was alle hoop ontnomen, zodat hij niet at en dronk. Het was hem nu onmogelijk te bidden: "Vader, ik dank U..." Door het scherpe getuigenis des Geestes was hij uit zijn ingebeeld kindschap gezet. Het Woord van Christus had als een tweesnijdend zwaard de grondslag van zijn hoop omver getrokken: "Wat vervolgt gij Mij?" Als vervolger was hij aangesproken en als een hater Gods veroordeeld. De joodse ijveraar lag geveld door een goddelijk vonnis. Deze zoon van Abraham

nam zich voor het eerst in zijn leven waar als vreemdeling van de verbonden der belofte en zonder God in de wereld. Later zal hij prediken waar de inlijving in het genadeverbond in bestaat: "Maar die is een jood, die het in het verborgen is (...); wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God". De Heere aanvaardt alleen Zijn eigen werk. "Wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God". De lof van mensen is eenvoudig te verkrijgen. Met de lof van God ligt dat wel anders, want Hij onderzoekt mij naar de reine maatstaf van het heiligdom. Zijn goddelijke maat is een zuivere maat:

"Uw oordeel, Heer, kan niet dan vrees'lijk wezen". Paulus heeft drie dagen lang niet geweten hoe God ooit naar hem zou kunnen omzien. En toch is dat juist zijn enige begeerte geworden. In de waarachtige levendmaking worden er begeerten gewekt, die zich uitstrekken naar de levende God. De liefde Gods is in het hart uitgestort. De rijke vrucht van dit begeren is een aanhoudend gebedsleven: "Ik liet niet af mijn hand en oog, op te heffen naar omhoog".

Hier worden de Schriftwoorden ver-

Inhoud

Meditatie:	
Een goddelijk getuigenis	1
Besloten en verlaten	2
Prediking van het evangelie (6) .	3
Verbond, beloften en prediking (1)	5
Boekennieuws	6
Kerknieuws	7
Berichten	12
Preekbeurten	13

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Klooslaan 9, 2985 CK Ridderkerk
tel. 0180-420865, fax 0180-423583

*****

Administratie en betalingen van
abonnements, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnements,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abonn. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

*****

Alle **advertenties** aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisoehof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@rdnet.nl

*****

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Blecker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:
Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-,
Zeepost:
Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

*****

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
in bezit van de administratie te zijn.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur.

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

staan die spreken van een roepen uit de diepte en van onuitsprekelijke verzuchtingen. "Onuitsprekelijk", omdat er een verlangen is gewekt dat de bidder zelf niet vervullen kan. Alleen van dit gebedsleven geldt: "De HEERE hoort" (Ps. 116).

Aan het einde van drie dagen luidt het goddelijk getuigenis: "Zie hij bidt". Christus beluisterde in dit gebed Zijn eigen werk en hangt er het waarmerk van oprechtheid aan. Ananias, de dienaar, mag de boodschap van het zaligworden om niet

aan de apostel gaan meedelen. Als gezant van vrije genade spreekt hij: "Saul, broeder, de Heere heeft mij gezonden, opdat ge weder ziende en met den Heiligen Geest vervuld zoudt worden".

*De HEER' betoont Zijn welbehagen
Aan hen, die need'rig naar Hem vra-
gen,*

*Hem vrezten, Zijne hulp verbeiden,
En door Zijn hand zich laten leiden.*

Gouda,

ds. G. Clements.

Besloten en verlaten

Moeilijke uitdrukkingen

Soms zijn er van die uitdrukkingen in Gods Woord waarop men bij het bijbellesen stuit en die niet aanstonds duidelijk zijn. We aarzelen dan meestal even en lezen weer door. Maar vaak blijven de woorden minder duidelijk. We zouden eigenlijk altijd aan tafel uit de Bijbel met kanttekeningen moeten lezen. Vaak verduidelijken zij met een paar woorden moeilijke uitdrukkingen. Dat was ook de nadrukkelijke opdracht die de samenstellers van de kanttekeningen meekregen op de grote Synode van Dordrecht: 'Dat zij enige korte verklaringen er bijvoegen, waarmee reden gegeven wordt van de overzetting in de duistere plaatsen...'. Eén van de 'duistere plaatsen' die ik bedoel, vinden we in de uitdrukking *de beslotene en verlatene* in Israël. We stuitten er onlangs nog in ons gezin op bij het lezen na de maaltijd. Aan de beurt was 1 Koningen 21, waar door de profeet Elia het oordeel van God wordt aangekondigd over het huis van koning Achab. We lezen daar dat de Heere van Achab zal uitroeien alles wat mannelijk is en ook de beslotene en verlatene in Israël. Wat betekenen die woorden toch?

Een spreekwoord

De uitdrukking komt vijf maal voor in de Schrift. Dat is dus niet zovaak. Voor de volledigheid geef ik de vindplaatsen: Deuteronomium 32: 36, 1 Koningen 14:10, 1 Koningen 21:21, 2 Koningen 9:8 en 2 Koningen 14:26. Bij de eerstgenoemde tekst, in

Deuteronomium 32, geeft de kanttekening een verklaring. We lezen in kanttekening 76: 'Dit schijnt een spreekwoord geweest te zijn.' Dit lijkt inderdaad heel aannemelijk als we letten op de Hebreeuwse woorden. Dat zijn namelijk twee woorden die veel op elkaar lijken, die ook enigszins rijmen. Ze worden verbonden door het woordje *we*, dat wil zeggen: *en*. De gehele uitdrukking luidt: *aatsoer we-aadzoef*. Het woord *aatsoer* is vertaald met *besloten* en *aadzoef* met *verlaten*.

Zoveel hoofden...

Maar nu de uitlegging! Wie er zich wat verder in verdiept, gaat het dui-zelen van de vele verklaringen die de exegeten over deze woorden hebben gegeven. We geven maar een bloem-lezing. *Luther* heeft de uitdrukking heel mooi in het Duits vertaald en is erin geslaagd iets van de woordspe-ling ook in zijn taal te behouden. Hij vertaalde 'verschlossen und verlas-sen'. Volgens *Luther* ziet dan het beslotene op datgene waarop men prijs stelt en wat men dus zorgvuldig wegsluit en bewaart. Het verlatene zou dan hetgeen zijn waarop men weinig of geen acht geeft. *Luther* ging met deze verklaring in het voet-spoor van de bekwame Joodse exe-geet *David Kimchi*, die leefde rond het jaar 1200 en die ongetwijfeld een diep inzicht had in de woorden en de structuur van de Hebreeuwse taal. Soms echter verstond *Luther* onder besloten en verlaten geen zaken, maar personen. Dan vatte hij de woorden op als 'de voorname en

geringe'.

Mijn oude Hebreeuwse woordenboek van *Gesenius* geeft in enkele regels een summier overzicht van opvattingen. Ik vat het maar samen. De woorden kunnen betekenen: slaven en vrijen. Of: de voor de wet onreinen en reinen. Of: stamgenoten, die recht hadden op bescherming en onbeschermden vreemdelingen.

De schriftgetrouwe Duitser *C.F. Keil* volgt in zijn verklaring de exegeet L. de Dieu, die onder de beslotene een man verstaat die gebonden is, dat wil zeggen getrouwd. De verlatene zou dan een vrijgezel of weduwnaar zijn. Dan krijgen de woorden de beslotene en verlatene dus in feite de betekenis van: iedereen. Keil is mét onze kanttekening van mening dat de uitdrukking een spreekwoord moet zijn geweest. Hij is overigens voorzichtig genoeg om op te merken dat de betekenis van de woorden niet met zekerheid kan worden vastgesteld. Als we al deze meningen overzien, kunnen we wel zeggen: zoveel hoofden, zoveel zinnen!

Slotsom

We willen proberen tot een slotsom te komen. Het is opvallend dat de vijf malen dat de uitdrukking 'de beslotene en verlatene' in de Bijbel voorkomt, het zonder uitzondering om een situatie van *nood en oordeel* gaat. Meermalen gaat het erom dat God uit zal roeien alles wat mannelijk is én de beslotene en verlatene. Het komt mij voor dat onze kanttekeningaren toch wel heel dicht bij de diepste bedoeling van de woorden zijn gekomen in wat zij opmerken bij de al genoemde tekst in Deuteronomium. Ik citeer: 'Dit schijnt een spreekwoord geweest te zijn, betekende de uiterste benauwdheid en verwoesting. De zin is dat het ook zelfs met hen gedaan was, beiden die zich in de steden verstokten en verborgen hadden, op hoop van te ontkomen, of van iemand door medelijden of gunst opgesloten, of in gevangenis bewaard waren, én die in het ruime veld weggelaten of gevlucht waren, menende dat men aan hen niet meer zou denken, dat zij al van de vijand schenen verlaten en vergeten te zijn.' De enige andere tekst waarbij de kanttekeningaren nog een verklaring hebben gegeven van de woorden waarmee we ons bezighouden, is 2 Koningen 9:8. We lezen daar dat van Godswege de boodschap

tot de zojuist gezalfde Jehu komt: 'Ik zal van Achab uitroeien (...) ook de beslotene en verlatene in Israël.' Kanttekening 17 merkt dan op: 'Dat is, Ik zal niemand laten overblijven.' Ik zou niet durven zeggen dat we er zeker van kunnen zijn dat dit de juiste verklaring is. Maar als ik een keuze zou moeten maken, zou ik toch voor deze lijn kiezen. Dus: de beslotene is dan degene die schijnbaar veilig - vrijwillig of gedwongen - ergens opgeborgen zit, en de verlatene is iemand die meent veilig te zijn in de eenzaamheid, schijnbaar vergeten door de vijand. Wat blijft ons kennen toch ten dele! Het gaat hier gelukkig niet om dingen die ter

zaligheid onmisbaar nodig zijn. Dáárin is de Heilige Schrift volkomen duidelijk. Maar het feit dat we zo moeten tasten naar de betekenis van twee kleine Hebreeuwse woorden, moet ons wel heel bescheiden maken. Er zijn overigens nog wel meer moeilijk te verklaren woordenparen in de Schrift aan te wijzen. Wat dacht u van de Krethi en de Plethi? En van de Urim en de Thummim? Misschien mogen we daarover een andere keer nog iets schrijven.

Capelle aan den IJssel,

ds. A. Moerkerken

De prediking van het Evangelie

(slot)

Ontslag

In de hoofdstukken 18 en 19 van zijn boek *De prediking van het Evangelie* tekent ds. Harinck de ontwikkelingen rond het ontslag van dr. C. Steenblok in 1953 als docent van de Theologische School. In hoofdstuk 18 tekent hij de aanloop naar de synodevergadering van 3 juni 1953. Reeds op de synodevergadering van 13 april 1950 blijkt dat er klachten zijn over de inhoud en de manier van lesgeven door dr. C. Steenblok. Deze zou hebben gezegd en geleerd dat de preken van de gebroeders Erskine en Thomas Boston niet vrij zouden zijn van amyraldistische en remonstrantse trekken (pag. 262). Op de synodevergadering van 29 juni 1950 blijkt echter dat de gerezen problemen tot een oplossing zijn gebracht. Er blijken echter grote spanningen te zijn. Er verschijnen allerlei brochures over de schorsing van ds. R. Kok en het aanbod van de genade. Ook ds. A. Verhagen mengt zich in deze kwestie. Op 18 januari 1952 is er een samenspreking tussen ds. A. Verhagen en dr. C. Steenblok in aanwezigheid van de kerkenraad van Gouda. Deze samenspreking gaat over de aanbieding van de genade en de prediking. Het gesprek, dat letterlijk op de band is vastgelegd en later uitgegeven, mondt uit in de vraag of er nu wel of niet sprake is van een onvoorwaardelijke aanbieding van de genade aan allen die onder het Evangelie leven.

In hoofdstuk 19 geeft br. Harinck de gang van zaken weer rond het ontslag van dr. Steenblok en de scheuring in de Gereformeerde Gemeenten daarna. Hij citeert het rapport van het moderamen van de synode, dat als bijlage aan de Acta is gevoegd en waarin wordt opgemerkt dat er rond het ontslag van dr. Steenblok 'geen onkerkrechtelijke handelingen hebben plaatsgehad' (pag. 273). Verder laat hij zien dat er vanuit de synode van de Gereformeerde Gemeenten steeds is gesproken over 'eenzijdigheid' bij dr. C. Steenblok, maar dat vanuit de uitgetreden broeders gewezen is op een *leergeschil* over het aanbod van de genade. Br. Harinck is van oordeel dat er inderdaad gesproken moet worden van een leergeschil. 'Dit wijst inderdaad niet slechts op enig accentverschil in de uitleg van het zesde artikel van de besluiten van 1931 maar op een leergeschil. In de Gereformeerde Gemeenten wordt, in tegenstelling tot de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, het zesde artikel van de besluiten van 1931 betrokken op het algemeen aanbod van genade' (pag. 281). De auteur besluit hoofdstuk 19 met de opmerking dat 'er toch meer aan de orde geweest is dan eenzijdigheid. De aard en het genadekarakter van Gods Evangelie was in het geding! Voorwaar geen kleine zaak!' (pag. 281). Tot zover de weergave van het ontslag van dr. Steenblok en de gevolgen daarna. Ik wil nu weer enkele opmerkingen maken.

Summier

De scheuring in 1953 was diep ingrijpend voor de Gereformeerde Gemeenten. Vanuit onze gemeenten is er bewust niet zoveel over gezegd en geschreven. Er is destijds een besluit genomen om in *De Saambinder* niet meer op deze zaken in te gaan (Saarberg, *'k Zal gedenken*, pag. 59). Vanuit de 'uitgetreden' is echter in de loop der jaren heel veel materiaal over dr. C. Steenblok en de scheuring op tafel gelegd. Dat materiaal is vaak doortrokken met polariserende en onheuse aantijgingen, maar soms zijn er toch ook dingen die het overwegen waard zijn. Br. Harinck besteedt slechts aandacht aan enkele brochures uit die tijd. Het andere materiaal laat hij liggen. Dat is een eerlijke keuze, maar toch opmerkelijk. Immers, bij de schorsing van ds. Kok weet br. Harinck vele documenten en zaken aan te halen. Alles komt wel zo'n beetje aan de orde. De hoofdstukken 8-17 gaan daarom allemaal over de schorsing van ds. Kok. Die schorsing wordt uitvoerig behandeld. Soms wordt er in die hoofdstukken uiteraard wel vooruit gegrepen op 1953, maar de behandeling daarvan is summier. Dat vindt ik opvallend. Temeer daar br. Harinck een verdergaande conclusie (leergeschied in plaats van eenzijdigheid) trekt dan de synode in 1953. Hier zit m.i. een belangrijke leemte in het boek.

Orde

Ds. Harinck weersprekt de opvatting niet dat bij het ontslag van dr. C. Steenblok geen kerkrechtelijke onjuistheden zijn begaan. Ik denk dat dit naar de letter van de kerkorde wellicht te verdedigen is. Toch zijn er rond de procedure wel veel vragen. Rouwendal (*Het aanbod van genade*) heeft erop gewezen en maakt ook aannemelijk dat er voorafgaand aan de synode overleg is geweest 'met een vooropgezet plan om dr. Steenblok tenminste van zijn docentschap te ontheffen en zijn medestanders uit het curatorium te zetten' (Rouwendal, pag. 11). Daarnaast was er op de Synode slechts een verslag van het curatorium. Naar aanleiding van dat verslag is men (in besloten vergadering) gaan spreken over het vertrouwen in de persoon van dr. Steenblok. Het functioneren van dr. Steenblok als docent stond dus niet op de agenda. Er was ook geen schriftelijk voorbereid document met hoor en wederhoor. Men is gewoon gaan praten, zonder afgewogen stukken, over het vertrouwen in dr. Steenblok en daarna heeft men, bij

meerderheid, besloten om dr. Steenblok te ontslaan. Dit lijkt mij (net als trouwens bij ds. R. Kok) geheel in strijd met de broederlijke geest van de kerkorde, die deze steeds veronderstelt. Hierboven heb ik daar reeds op gewezen. Ik doe dat hier weer. Laten we toch eerlijk en ordelijk handelen. Daar heeft het in 1953 aan ontbroken. Mag ik uit het boek van Rouwendal iets overschrijven van ds. R. Kok, die zich over de gang van zaken in 1953 heeft uitgelaten? Ds. R. Kok zegt daarover richting de Gereformeerde Gemeenten: 'Dr. Steenblok moet eruit... Er uit? Dat is verschrikkelijk, alles had door u in het werk gesteld moeten worden tot zijn behoud, door hem te zuiveren van zijn dwalingen... Toen heb ik enkele weken enkele weken voor de synode gezegd tegen een leraar die zitting gehad heeft in de synode, dat is niet recht, daar zult ge niet voorspoedig mee zijn' (Rouwendal, pag. 11, voetnoot). Dr. C. Steenblok en ds. R. Kok, wie zou niet wenen!

Eenzijdigheid

Het aanbod van de genade was inderdaad rond 1953 aan de orde. In de latere ontwikkeling zien we dat weer terug komen, hoewel vrij recent de heer L.M.P. Scholten kanttekeningen heeft gemaakt bij de gedachte van een leergeschied (Scholten, *De waarheid hogelijk geboden*, pag. 147-150). Br. Harinck oordeelt, met de uitgetreden, dat er sprake is van een leergeschied. Dat zou kunnen. Wie echter de recente studie van Rouwendal leest, bemerkt dat er ook sprake is van heel veel begripsverwarring. Een verwarring die overigens ook door dr. C. Steenblok zelf in de hand is gewerkt (Rouwendal, pag. 80). Als ik de studie van Rouwendal, die zich baseert op het dogmatische maar ook het meer praktische werk van dr. Steenblok, lees, dan wil ik het voorlopig nog maar even houden bij de uitspraak van de synode: eenzijdigheid. Hoewel blijkt dat het bevel tot geloof en de indringende oproep tot bekering aan de onbekeerden niet of vrijwel niet functioneerde in de prediking van dr. Steenblok. Dat lijkt mij een heel ernstige zaak. Het is echter wel jammer dat broeder Harinck zijn oordeel over dr. Steenblok en de scheuring baseert op slechts enkele beperkte bronnen. Daar is beslist meer over te zeggen. Ook in

inhoudelijke zin. Deze twee hoofdstukken uit het boek van br. Harinck lijken mij niet het meest gefundeerd. De geïnteresseerde lezers van *De Saambinder* zou ik willen aanraden ook het boekje van Rouwendal over deze zaak door te lezen. En wellicht verschijnen er in de toekomst nog meer afgewogen studies over deze ingrijpende periode. Ik juich dat toe. Het kan ons beeld op het verleden scherpen en mogelijk bewaren voor herhaling van gemaakte fouten in de toekomst.

Afronding

Ik ga deze bespreking van het boek van ds. Harinck afronden. De studie van onze broeder is belangwekkend en leerzaam. Uiteraard zijn er verschillen van gedachten. Hierboven heb ik op verschillende zaken gewezen. Soms waren er ook meer kritische opmerkingen. Uiteraard zijn die niet opgeschreven vanuit een negatieve bedoeling. Het gesprek over 1950 en 1953 is erg belangrijk. Het is ook leerzaam. Het kan bewaren voor fouten in de toekomst. In het slot van zijn boek gaat broeder Harinck nog in op het grote belang van de aanbieding van de genade. We willen van harte onderstrepen wat hij in de slothoofdstukken naar voren brengt. We willen afsluiten met een aanhaling uit dit omvangrijke boek. 'De Heilige Geest alleen is de grote Werkmeester van het geloof. De krachtigste en liefelijkste prediking van het Evangelie kan dit niet bewerken. De heerlijkste beloften uit de Bijbel zou men aan de verslagen ziel kunnen voorlezen, maar ook dit zou de bestreden zondaar niet verlossen van zijn twijfel en vrees. De bestreden zondaar zal blijven zeggen: "Dit is wel voor anderen, maar niet voor mij!" De Heilige Geest verdrijft deze twijfel, Hij maakt het algemene aanbod bijzonder en persoonlijk. Hij doet de verlegen en bezwaarde zondaar niet alleen het liefelijke evangelieaanbod horen, maar overreedt de bekommerde zondaar zodanig van de waarachtigheid van dit aanbod, dat hij gelooft dat de Heere hem in zijn bijzonder in dit aanbod roept. Wanneer dit getuigenis van de Heilige Geest zich met het evangelieaanbod verbindt, wordt alle twijfel uit het hart verdreven' (pag. 300).

Amersfoort,

ds. W. Visscher

Verbond, belofte en prediking

De redactie vond ds. J.J. van Ekeveld bereid enkele artikelen te schrijven over het verband tussen verbond, belofte en prediking. Weliswaar is over dit thema al (veel) vaker in ons blad gepubliceerd, maar deze dingen blijven steeds weer opnieuw de aandacht vragen.

(red.)

(1)

Verbondsgewijs

De Heere gaat met de mens om op de manier van verbondmaken. Hellenbroek vraagt in zijn bekende vragenboekje: "Heeft God nog een bijzonder bestuur omtrent de mens? Ja; die regeert God verbondsgewijze." Het Hebreeuwse woord voor verbond komt bijna driehonderd maal in het Oude Testament voor. Dat maakt het belang ervan wel duidelijk. In het Nieuwe Testament komt het woord verbond meer dan dertig keer voor. Bij een verbond moeten we denken aan een plechtig gesloten overeenkomst tussen twee of meer partijen, met bepaalde beloften en verplichtingen. Petrus Immens noemt het een "overeenkomst van twee of meer, over enige zaken, op zekere voorwaarden, waartoe zij zich plechtig verbinden" (*Het Genadeverbond*, bewerking 1973, blz.8). De bekende Zwitserse theoloog Bullinger spreekt over "een verdrag tussen twee partijen" (*Huysboek*, 1595). Zo'n verbond kan gesloten worden tussen twee partijen op voet van gelijkheid, zoals de verbonden tussen Abraham en Abimelech, tussen Jonathan en David en tussen Salomo en Hiram. Ten opzichte van Gods verbonden ligt dat echter anders. Als het gaat over Gods verbond, dan wordt in de Schrift nooit gesproken over "ons" verbond, maar altijd over "Mijn" verbond of "Zijn" verbond. Daardoor valt alle nadruk op Gods soevereine genade. Het initiatief ligt geheel aan Gods kant. Gods verbond heeft dan ook in de oprichting ervan een volstrekt eenzijdig karakter, al heeft het de bestemming om tweezijdig te worden. De mens wordt namelijk opgeroepen om Gods verbond te bewaren

(Gen. 17:9,11), daaraan vast te houden (Jes. 56:4,6), en naar de eis van dit verbond te handelen (2 Kron. 34:32). Het verbond vermaant en verplicht de mens tot gehoorzaamheid. Maar alle nadruk valt in de Schrift op de Goddelijke beschikking.

Eenzijdig

De Griekse vertaling van het Oude Testament heeft het Hebreeuwse woord voor verbond (*berit*) vertaald door het Griekse woord *diathèkè*. Dit Griekse woord onderstreept duidelijk, dat het verbond van God met de mens geen overeenkomst is tussen twee gelijkwaardige partijen, maar geheel van God uitgaat. We zouden het kunnen vertalen met testament. Een testament is de beschikking van een mens, die rechtsgeldig wordt bij zijn dood (zie Hebr. 9:16). Zo wordt het verbond in bijbelse zin bekrachtigd door bloedstorting van een offer. Gods verbond is een teken van Zijn bemoeienis. Dat de Heere Zich met de mens bemoeien wil door middel van een verbondsrelatie vinden we door heel de Schrift heen. "Ik kwam met u in een verbond", zegt de Heere in Ezechiël 16:18. Gods Woord spreekt over verschillende verbonden. In Genesis 9 bijvoorbeeld lezen we over het verbond met Noach. Betreffende des mensen eeuwige staat echter spreken we over twee verbonden, het werkverbond en het genadeverbond. Zoals Adam het hoofd is van het werkverbond, zo is Christus het Hoofd van het genadeverbond volgens Romeinen 5:12-19, 1 Korinthe 15:22, enz.

Smalstroom?

De leer van de verbonden is in onze Drie Formulieren van Enigheid nog niet uitgewerkt. Wel vinden we in de Westminster Confessie, die in de Engelssprekende wereld een groot gezag heeft gekregen, een uitgewerkte verbondsleer. In 1931 spraken de Gereformeerde Gemeenten uit "dat het verbond der genade staat onder de beheersing van de uitverkiezing ter zaligheid" en "dat het wezen des verbonds daarom alleen geldt de uitverkorenen Gods." Soms heeft men

in dit verband gesproken van een 'smalstroom' in de gereformeerde theologie. Dit tegenover de 'breedstroom', waarin alle gedoopten worden geacht als bondelingen tot het wezen van het verbond te behoren. Het is echter een goede zaak om duidelijk te maken, dat die smalstroom zo 'smal' niet is. Gereformeerde theologen als Bullinger, Calvijn, Olevianus, Ursinus en Guido de Brès hebben uitvoerige uiteenzettingen gegeven over de verbondstheologie. Allen stellen het wezen van het genadeverbond in een gemeenschapsoefening tussen God en de gelovigen. Bullinger omschrijft het verbond als de genadevolle gemeenschap tussen de Heere en het zaad van Abraham, dat door de gelovigen uit Joden en heidenen gevormd wordt.

Calvijn over het verbond

Calvijn spreekt wel in tweeërlei zin over het verbond, namelijk als heilstoezegging en als gemeenschapsoefening, maar uit alles blijkt, dat hij het wezen van het verbond in het laatste stelt. Hij beroept zich dan op Jeremia 31, Ezechiël 16 en Hebreeën 8 en 10. Dr. C. Graafland, wiens opvattingen we lang niet in alle opzichten kunnen delen, stelt in zijn boek *Van Calvijn tot Comrie* (1992, deel I, blz.91) uit Calvijns verklaring van Handelingen 13:32 de indruk te krijgen, "dat Calvijn in wezen het volk Israël, als het natuurlijk nageslacht van Abraham, beschouwt als de bredere, natuurlijke bedding, waarbinnen de eigenlijke, maar tegelijk veel beperktere verbondsgemeenschap tussen God en Zijn volk zich realiseert, namelijk wanneer de natuurlijke geboorte en de geestelijke wedergeboorte (door het geloof) samengaan." Graafland wijst er in dat verband op dat Calvijn verschillende verbondskringen onderscheidt, maar "de laatste, kleinste en definitieve verbondskring wordt gevormd door de uitverkorenen, die in het heil ook werkelijk gaan delen" (deel I, blz. 96). Het zegt toch wel wat, dat iemand als Graafland dit zo duidelijk stelt. Calvijn zegt heel duidelijk dat het ganze zaad van Abraham deelgenoot en erfgenaam van het verbond was wat de belofte aangaat, terwijl toch in eigenlijke zin alleen zonen der belofte genoemd worden, in wie de kracht en de werking daarvan gevonden wordt. Ds.I. Kievit heeft in zijn *Tweeërlei kinderen des verbonds*

overtuigend aangetoond hoe Calvijn hierover spreekt. Calvijn spreekt over "een dubbele reeks van kinderen in de kerk".

Ds. C. Harinck wijst er in zijn boek *De Schotse Verbondsleer* op dat bij Calvijn het verbond meer personen in zich sluit dan de uitverkorenen. Geheel Israël was in het verbond. Door Abraham heeft de Heere geheel Israël uitverkoren. Maar hij vervolgt dan: 'We moeten nu een tweede, maar beperkte graad van uitverkiezing toevoegen, waardoor God sommigen verwerpt en anderen voor Zijn zonen hield' (*Institutie 3-21-6*). In de bespreking van dit gegeven werkt Calvijn zijn bekende graduele verkiezing uit. Er is een algemene en bijzondere verkiezing. Twee rijen van kinderen zijn er in het verbond, vleeselijke en geestelijke kinderen van Abraham (blz.41). Ds. Harinck wijst erop dat Calvijn het verbond der genade plaatst onder de predestinatieleer. "Het verbond der genade was in Calvijns gedachten onderworpen aan de uitverkiezing en vloede daaruit voort" (blz. 41). Dit is in de lijn van hetgeen dr. P. de Vries schrijft in zijn *Een vast verbond* (2001, blz.50): "In de meest diepe zin van het woord zijn ook voor Calvijn alleen de uitverkorenen of gelovigen kinderen van het verbond."

Ik geef u nog één citaat door uit de commentaren van Calvijn. In Romeinen 9:6,7 zegt de apostel Paulus: "Want die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn; noch, omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn zij kinderen, maar in Izaäk zal u het zaad genoemd worden; dat is: niet de kinderen des vleses, die zijn kinderen Gods; maar de kinderen der belofte worden voor het zaad gerekend." Calvijn merkt bij deze tekst op: "Want is het dat het zaad genoemd wordt in Izaäk en niet in Ismaël, die evengoed Abrahams zoon is als Izaäk, zo kunnen niet alle vleeselijke kinderen Abrahams tot zaad gerekend worden, maar de belofte wordt bijzonder in sommigen volbracht, en is niet allen in het algemeen of even gelijk toekomende." I. Kievit voegt hieraan dan het volgende toe: "Dus de belofte des verbonds komt niet op dezelfde wijze aan allen toe, die in het verbond zijn. Er is een aanbidding zonder toepassing, doch in de verkorenen worden zij ook krachtdadig toegepast door de begiftiging met het zaligmakende geloof" (*Tweeërlei kinderen des Verbonds*, blz.33).

(wordt vervolgd)

Zeist, ds J.J. van Ekeveld

draad voor de standpuntbepaling van duidenden eenvoudigen van het volk voor wie het RD getijfblad was. Na 32 jaar hoofdredacteurschap wisten de meeste lezers vrijwel onmiddellijk wanneer Janse de schrijver was, ook als stond zijn 'merknaam' CSL er nooit onder", zo schrijft W.B. Kranendonk in het eerste hoofdstuk van bovengenoemde bundel.

In het boekje komt duidelijk naar voren dat de ontwikkelingen in de gereformeerde gezindte niet stil hebben gestaan. De karakterisering van de lezers als 'eenvoudigen' is in de loop van de jaren al minder van toepassing, zo blijkt uit het vervolg van deze publicatie. Aan afscheid van dr. C.S.L. Janse als hoofdredacteur van het Reformatorisch Dagblad is medio 2003 de nodige aandacht besteed. Er is een symposium gehouden onder de titel *'Volgen of voorgaan'*. Een drietal lezingen is in het bovengenoemde boekje opgenomen; daarnaast geven vrienden en opinieliders uit de achterban van het RD in deze afscheidsbundel een evaluatie van het redactionele beleid onder leiding van dr. Janse, zo meldt de achterzijde van het boekje.

In totaal zijn er twaalf uiteenlopende bijdragen opgenomen in de bundel. Sommige bijdragen zijn beschouwend van aard, andere bijdragen zijn wat meer persoonlijk gekleurd. In verschillende toonaarden komen de vragen naar de positie van een dagblad van en voor de gereformeerde gezindte naar voren. Daarbij wordt aangegeven dat de huidige moderne maatschappij steeds meer wordt gekenmerkt door een ikerichtheid. Is het mogelijk een dam op te werpen tegen een tijdgeest? Is er steeds meer afstand waar te nemen tussen leer en leven onder invloed van het moderne levensgevoel? Welke invloeden zijn er van binnenuit? Welk gezag heeft de Heilige Schrift in ons leven? Wat behoort tot de kern, wat behoort tot de vorm? Hoe beweegt zich een krant tussen de verschillende kerken? En is er oog voor de boodschap naar de buitenwereld?

Naar mijn mening biedt het boekje goede aanknopingspunten voor een nadere door-denking en beantwoording van vragen. Op de vraag in de titel van het boek *Volgen of voorgaan* wordt niet getracht een afsluitend antwoord te formuleren. Naar mijn mening zien de meeste auteurs een verantwoordelijke taak voor een christelijk dagblad in het voorzichtig "voorgaan". Ik sluit deze recensie af met het citeren van een aanbevelen van prof. ds. W.H. Velma in zijn bijdrage aan de bundel: "Heb bij berichtgeving, voorlichting en vorming het oog op het koninkrijk van God, dat herstelt en vernieuwt de schepping beoogt onder de zegenende handen van de Heer Jezus Christus. Het Koninkrijk geeft ons een breed zicht op de werkelijkheid en op de toekomst. Dat zicht zou de hele krant moeten doortrekken. Het is immers voluit reformatorisch."

Graag beveel ik het boekje ter lezing aan.

Delfgauw

P.A. van Bokhoven

Dr. H.J. Agteresch, Als grenzen vervagen. Medische beslissingen rondom het levenseinde. Den Hertog, Houten, 2003. 88 blz., prijs € 6,90.

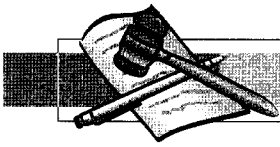
'In het bijzonder rond het sterfbed worden we geconfronteerd met de gebrokenheid van het leven. We leven in een maatschappij waar voor lijden eigenlijk geen plaats is. En toch... ontluistering!' In het beeld van een zwart-wit foto met wit en zwart en vooral veel grijstinten, tekent de schrijver de vragen rondom het sterven, en dan doelt hij daarbij op de zorg voor het leven als het wit op de foto en de euthanasie duidt hij aan als het zwart. Het boekje is bedoeld als handreiking om moeilijke vragen rondom het levenseinde beter te begrijpen.

Aan de hand van praktijkvoorbeelden die heel herkenbaar zijn, komen de vragen rondom het levenseinde naar ons toe. Zo poogt de schrijver aan de lezers enige toerusting te geven en waarschuwt hij de lezer voor valkuilen. Soms vergt het lezen wel enige inspanning, maar een omschrijving van de gebruikte woorden en een begrip-

penlijst achterin toegevoegd heffen dit probleem geheel op. De inhoudsopgave geeft een duidelijk overzicht van de inhoud en de gehele problematiek wordt evenwichtig beschreven, waarbij de belangrijkste vragen zeker aan de orde komen. De schrijver besteedt uitgebreid aandacht voor het steeds belangrijker wordende onderwerp van het niet-reanimatiebeleid. Bij de taken op blz. 81 e.v. ontbreekt helaas het pastoraat. Een ieder die vanuit beroep of ambt met vragen rondom het levenseinde te maken heeft, en ... wie heeft dat niet, leze dit boekje met waardevolle inhoud. Hartelijk aanbevolen!

Leerdam, H.J. van Schothorst

W.B. Kranendonk en ir. B.J. van der Vlies (red.) "Volgen of voorgaan, het RD en zijn lezers", afscheidsbundel voor dr. C.S.L. Janse. Den Hertog-Houten, 121 pag. ISBN 90 331 1762 2. Prijs € 13,90
"Vooral zijn commentaren waren een lei-

Kerknieuws

UITZENDING FAM. NIJSSE

De kerkenraad van de Geref. Gemeente te Breda en het Deputaatschap voor de Zending delen mede dat D.V. **donderdag 1 juli a.s.** een kerkdienst wordt gehouden in de Eben-Haëzerkerk, Vriesdongen 1 te Breda, waarin de fam. Nijssse zal worden uitgezonden naar Guinée. Dhr. Nijssse hoopt in Boké te gaan werken als leeszaal-beheerder. Aanvang 19.30 uur.

Ds. P. Mulder hoopt in deze dienst voor te gaan en ds. W. Harinek, secretaris van het Deputaatschap voor de Zending, zal de uitzending verrichten.

Na de dienst is er gelegenheid om afscheid te nemen van dhr. en mw. Nijssse. Op 3 juli a.s. hopen zij te vertrekken naar Guinée.

AANGEPASTE KERKDIENTST 's-GRAVENPOLDER

D.V. **zaterdag 26 juni a.s.** zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te 's-Gravenpolder een aangepaste kerkdienst voor mensen met een verstandelijke handicap worden gehouden. In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt ds. J. Schipper voor te gaan. Hij wenst te spreken over "Stefanus" n.a.v. Handelingen 6:8. Iedereen is van harte welkom.

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2003

Pag. 272, gemeente Scheveningen.

Het adres van de scriba van deze gemeente is gewijzigd in:

Pijlkruidveld 31,
2492 LB Den Haag.

Het telefoonnr. is ongewijzigd (070-355 24 85).

Deze adreswijziging is reeds verwerkt in het kerkelijk jaarboek.

CURSUS GODSDIENSTONDERWIJS (CGO)

Sluiting cursusjaar 2003-2004

De sluiting van het cursusjaar 2003-2004 vindt plaats op D.V. **zaterdag 26 juni a.s. in de kerk van de Geref. Gemeente te Rotterdam-C (Boezemsingel).**

Aanvang: 10.00 uur.

Het programma is als volgt:

1. Opening door de voorzitter Ds. B. van der Heiden.
2. Lezing door de heer G. Roos: "*Optimisme of Pelgrimage?*"
3. Pauze.
4. Uitreiking diploma's aan de geslaagde cursisten van de A- en de B-cursus en zo mogelijk aan enkele studenten van de E-cursus.

Tevens zullen van alle cursusplaatsen de cijferlijsten v'n A1 en B1 uitgereikt worden.

Het bestuur en de docenten stellen het

zeer op prijs dat zoveel mogelijk cursisten aanwezig zijn.

Wij streven ernaar ongeveer 12.00 uur de bijeenkomst te beëindigen.

Inlichtingen kunnen gevraagd worden bij de rector (033-277 2581).

Nieuwe cursisten kunnen folders en programma's van de verschillende cursussen krijgen bij de heer Burghout, die op deze bijeenkomst ook aanwezig hoopt te zijn.

Zijn telefoonnummer is 0167 - 57 31 18.

Opening cursusjaar

Op de bestuursvergadering van 7 juni j.l. is weer gesproken over de opening van het cursusjaar. Vooral de laatste jaren is het aantal bezoekers door verschillende omstandigheden minimaal, als we dat vergelijken met het totaal aantal cursisten van de C.G.O. over het gehele land.

Het voorstel dat op de docentenvergadering is ingebracht, om in elke cursusplaats in de eerste les van het nieuwe cursusjaar enige tijd te besteden aan een gezamenlijke opening met de cursisten van die plaats is door het bestuur overgenomen. Daarmee vervalt dus de geplande datum van de openingsbijeenkomst in Rotterdam-C op donderdagavond 2 september a.s.

De opening in de verschillende cursusplaatsen zal voor de cursus 2004-2005 D.V. als volgt zijn.

Amersfoort: **zaterdag 28 augustus**, 8.30 uur door Ds. W. Visseher.

Dordrecht: **zaterdag 28 augustus**, 8.30 uur door Ds. P. Mulder.

Goes: **zaterdag 4 september**, 8.30 uur door Ds. D. de Wit.

Gouda: **donderdagavond 26 augustus**, 19.15 uur door Ds. G. Clements.

Rijssen: **zaterdag 28 augustus**, 8.30 uur door Ds. D.W. Tuinier.

E-cursus (Gouda): **woensdagavond 1 september**, 19.15 uur door J. de Jager.

Aan de docent die een P-cursus begint, wordt gevraagd de opening van de eerste les een wat officieel karakter te geven.

Omdat bij de sluiting van het cursusjaar tevens getuigschriften worden uitgereikt, zullen deze bijeenkomsten blijvend in Rotterdam-C plaatsvinden.

J. de Jager, cursusleider

VERSLAG VERGADERING CLASSIS KAMPEN, 18 MAART 2004

Namens de roepende kerk, de gemeente Groningen, heet ds. C.G. Vreugdenhil allen hartelijk welkom en verzoekt te zingen Psalm 84 : 3. Vervolgens leest hij Johannes 19 de eerste 16 verzen. Alvorens voor te gaan in gebed vermeldt hij de te memore-

ren zaken, zodat deze ook de Heere kunnen worden voorgelegd in het gebed.

Te memoreren gebeurtenissen:

Op 18 oktober 2003 is overleden Stijn Kasper in de leeftijd van 80 jaar. Gedurende 46 jaar heeft hij de gemeente van Kampen als ouderling gediend. Vanaf 1967 is hij – eerst in de voormalige classis Kampen en daarna in de nieuwgevormde classis Kampen vanaf 1987 tot 2002 quaestor geweest. Op 8 november 2003 heracht ouderling F.G.J. van Willigen van de gemeente Groningen zijn 25-jarig ambtsjubileum. Op 26 november 2003 legde ouderling T. op de Hoek zijn ambt neer na 43 jaar de gemeente van Oudemirdum gediend te hebben, eerst als diaken en de laatste 33 jaar als ouderling. Op 6 januari 2004 heeft ouderling M.C. van der Spek van de gemeente van Kampen zijn 40-jarig ambtsjubileum mogen herdenken. Op 10 februari 2004 bestond de gemeente van Drachten 50 jaar. Ds. Hoogerland ging voor in een herdenkingsdienst op die dag. Op 12 februari 2004 is overleden Minne Brouwer in de leeftijd van 87 jaar. Gedurende 37 jaar heeft hij de voormalige gemeente van Lemmer in het ambt gediend, eerst 2 jaar als diaken en daarna 35 jaar als ouderling. Op 29 februari 2004 is overleden Sierp Haitsma in de leeftijd van 89 jaar. Gedurende 48 jaar heeft hij de gemeente van (en later afdeling) Akkrum gediend in het ambt, eerst 19 jaar als diaken en daarna als ouderling. Vervolgens gaat preses voor in gebed. Hierna volgt het openingswoord.

Moderamen

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: Preses: Ds. C.G. Vreugdenhil; Assessoren: Ds. E. Hakvoort en Ds. A. Schot; Scribae: Ouderlingen J. Bonhof en F.J. Verweij; Quaestor: Ouderling F. Janse.

Ingekomen stukken

Diverse notulen van de classes Barneveld en Rijssen.

Brief van het Deputaatschap voor de Evangelisatie waarin dank gezegd wordt voor de constructieve wijze waarop in de achterliggende tijd samengewerkt mocht worden met de door onze classis ingestelde commissie, alsmede een brief van dit deputaatschap waarin mee gedeeld wordt dat de door de post Leeuwarden gespaarde gelden voor het gebouw zijn overgedragen aan de Stichting Evangelisatiewerk Friesland.

Brief van het bestuur van de Stichting Financiële Hulpverlening P.S. Oost met het voorstel om diaken M. Snippe van Kampen bij de Particuliere Synode Oost voor te dragen voor herbenoeming in het bestuur. Hiertoe wordt besloten.

Brief van 4 maart 2004 van classisdiaken W. van 't Hul waarin hij mededeelt dat hij vanwege gehoorproblemen zich genoodzaakt ziet als classisdiaken terug te treden. Op voorstel van het moderamen wordt de secundus diaken H. Bruggink benoemd als eerste classisdiaken. Diaken Van 't Hul wordt secundus.

Rapporten aangepaste catechisaties te Genemuiden en Groningen

De brief van de heer Bijkerk uit Genemuiden waarin hij verslag doet van de aangepaste catechisaties in Genemuiden wordt voorgelezen. Vervolgens doet ds. Vreugdenhil verslag van de aangepaste catechisatie voor gehandicapten te Groningen.

Rapporten kerkvisitatie

De rapporten van de kerkvisitatie te Genemuiden en Zwolle op 23 september 2003, te Kampen en Lelystad op 16 september 2003 door ds. Schot en ouderling J.T. van den Berg en de rapporten van de kerkvisitatie te Emmeloord op 29 september en te Nunspeet op 5 september door ds. Hoogerland en ouderling J.E. Vinke worden in bespreking gegeven. Over deze rapporten worden enkele vragen gesteld, onder andere over het niet getekend zijn van het ondertekningsformulier door de leden van enkele kerkenraden. Een ouderling-afgevaardigde, tevens lid van het deputaatschap kerkrecht, is van mening dat ondertekening wel hoort bij de gewone gang van zaken, maar geeft tevens aan dat ds. G.H. Kersten erop wijst dat er prudent moet worden omgegaan met het feit dat broeders bezwaard zijn om dit formulier te ondertekenen. Er komt een nieuw voorstel voor het visitatiereglement op de eerstvolgende Generale Synode.

Verslag evangelisatiewerk in Leeuwarden

Evangelist Van de Breevaart doet verslag van de werkzaamheden op de post. Hij neemt de verschillende activiteiten die er hebben plaatsgevonden waaronder, naast de zondagse diensten, de Bijbelkring, de vrouwenvereniging, de kinderevangelisatie en het werk onder asielzoekers. Het aangekochte gebouw zal bouwkundig worden geschikt gemaakt als inloophuis. Hij zegt erg verblijd te zijn geweest toen het bericht kwam dat er een nieuwe evangelist was benoemd in de persoon van ouderling S. de Visser. Eerst een gebouw en nu ook een evangelist. De Heere heeft hierin waar gemaakt: *"Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u..."*

De scriba meldt dat de voorzitter van het deputaatschap voor de evangelisatie de classis telefonisch in kennis heeft gesteld van de benoeming van broeder S. de Visser uit Aagtekerke tot evangelist van Leeuwarden. De tijd tussen zijn benoeming en deze classisvergadering was te kort voor br. De Visser om tijd vrij te maken om op deze vergadering aanwezig te kunnen zijn. Op voorstel van de preses verleent de vergadering aan de classicale evangelisatiecommissie mandaat om de plaatsing van br. De Visser in Leeuwarden in overleg met het deputaatschap verder concreet gestalte te geven. Zo de Heere wil en wij leven zal br. De Visser in de najaarsvergadering officieel aan de classis worden voorgesteld. Er zal dan tevens afscheid genomen worden van br. Van de Breevaart.

Rapport Stichting Evangelisatiewerk Friesland.

Er is een schriftelijk rapport van de Stichting Evangelisatiewerk Friesland. Nadat de oprichtingsakte van de Stichting Evangelisatiewerk Friesland bij de notaris is verleden is de koopakte van het kerkgebouw Achter de Hoven 2c te Leeuwarden bij de notaris gepasseerd.

Op de eerste zondag daarna is het gebouw in een dienst waarin evangelist Van de Breevaart voorging, in gebruik genomen. Het gebouw zal bouwkundig worden aangepast voor de evangelisatieactiviteiten. Binnenkort zal de procedure voor het aanvragen van een bouwvergunning worden gestart. Er zal een regeling uitgewerkt worden voor het beheer van de diaconale en kerkelijke gelden van de leden van de huidige post. Helder moet worden wat onder het deputaatschap valt en wat onder de kerkenraad van Kampen dan wel de stichting. Voor het jaar 2004 is er een begroting opgesteld waarbij een bedrag van € 1,50 per lid en dooplid als richtlijn voor de classicale bijdrage wordt gevraagd. Dit is de helft van het jaarlijks prognosticeerde bedrag, omdat pas in de tweede helft van dit jaar met de activiteiten gestart zal kunnen worden. De vergadering gaat hiermee akkoord.

Punten van behandeling

N.a.v. een voorstel van de kerkenraad van Kampen wordt opnieuw (net als in de vorige vergadering) gesproken over het beleid van het deputaatschap Emerituskas. Het besluit van de vorige vergadering om dit punt door te sturen naar de PS wordt bevestigd.

De vergadering stelt daartoe de volgende tekst vast:

'De classis Kampen neemt kennis van de bezwaren die in de verschillende gemeenten leven tegen het gewijzigde beleid van het Deputaatschap Emerituskas. De bezwaren richten zich in hoofdzaak op de volgende punten: Het deputaatschap baseert de bepaling van de jaarlijkse bijdrage van de gemeenten op berekeningen die uitgaan van het opbouwen van een reserve met een omvang die past bij de werkwijze van een pensioenfonds. Dit leidt ook tot hoge bijdragen per lid en dooplid.

Het deputaatschap hanteert een min of meer verplichte bijdrage per lid en dooplid die voor alle gemeenten gelijk is.

Samenhangend met het karakter van de bijdragen zoals hierboven aangegeven, benadert het deputaatschap de kerkenraden die de bijdrage niet volledig (kunnen) betalen op een dwingende wijze.

De classis Kampen bepleit een benadering van de problematiek rond emerituskas waarbij enerzijds zorgvuldig wordt omgegaan met de in de nabije toekomst te verwachten lasten en anderzijds de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten in deze wordt benadrukt. Hierbij gaan we er vanuit dat de kerkenraden hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de vrijwillige bijdrage zullen invullen op basis van hun

ereschuld, rekening houdende met de financiële draagkracht van de gemeente.

De classis Kampen verzoekt de Particuliere Synode Oost dit punt door te zenden aan de Generale Synode.

Vertrek ds. C.G. Vreugdenhil naar Vlissingen

Ds. Vreugdenhil deelt mee dat hij 12 jaar geleden in de classis is gekomen en al die jaren met vreugde zijn arbeid heeft mogen verrichten. Wel waren er persoonlijke en ambtelijke zonden, waarvoor het bloed der verzoening noodzakelijk is, zoals ook de hogepriester eerst voor zijn eigen zonden moest offeren. Hij vertelt iets van zijn werkzaamheden met dit beroep voor Gods aangezicht en hoe de Heere hem heeft overgebogen om het beroep naar Vlissingen aan te nemen. Vervolgens deelt hij mee dat het afscheid zal plaatsvinden op D.V. zondag 2 mei in de middagdienst.

Ds. Schot neemt als assessor-preses tijdelijk de leiding van de vergadering over. Hij bedankt ds. Vreugdenhil, nadat hij eerst de bescheiden in orde zijn gemaakt, voor de werkzaamheden die in de classis zijn verricht en wenst hem Gods onmisbare zegen toe. Ds. Vreugdenhil wordt daarna door de vergadering Psalm 134 : 3 toegezongen.

Verdeling consulentschappen

In verband met het vertrek van ds. Vreugdenhil wordt voorgesteld de verdeling van consulentschappen als volgt te wijzigen: ds. Hakvoort wordt consulent van Drachten en Emmeloord en ds. Schot wordt consulent van Lelystad. De overige consulentschappen blijven ongewijzigd.

Verkiezing afgevaardigden naar de P.S. Oost van 13 mei 2004

De classispredikanten ds. Hakvoort, Hoogerland en Schot zullen afgevaardigd worden. Daarnaast worden als afgevaardigden verkozen brs. J.T. van den Berg, J. Bonhof, F. Janse, M.C. v.d. Spek en F.J. Verweij. Als secundi zullen fungeren de broeders die uit de eerste en tweede stemming de meeste stemmen hebben behaald. Dit zijn achtereen volgens de brs. H. van Dieren, H. Steurink, D.L. Aangonenbrug en G. Jongsma.

Rondvraag

Oudemirdum vraagt waarom ds. Vreugdenhil op een zondag afscheid neemt waarvoor men uit de classisgemeente de dienst niet kan bijwonen. De preses antwoordt dat de kerkenraad hiertoe heeft besloten omdat afscheid nemen op zich een verdrietige aangelegenheid is waarbij men niet iedereen uitnodigt, anders dan bij een intrede. Naar aanleiding van een vraag van Urk over het feit dat leden van de gemeente op eigen initiatief een website van de kerk maken wordt geadviseerd dit als punt voor de volgende classisvergadering aan te dragen.

Verrekening van onkosten

De bijdrage wordt vastgesteld op € 1,00 per lid en dooplid.

Aanwijzen roepende kerk

Als roepende kerk voor de eerstvolgende classisvergadering is de gemeente van Hoogeveen aan de beurt. De vergadering zal D.V. op 7 oktober 2004 te Kampen gehouden worden en vangt aan om 7.00 uur 's avonds. Ds. G. Hoogerland zal D.V. de vergadering openen en ds. E. Hakvoort zal dan bij toerbeurt preses zijn.

Sluiting

De preses dankt voor de broederlijke wijze waarop vergaderd mocht worden, ook al waren er gevoelige punten waarover verschillend godacht kan worden. Dat we veel verkeren mogen aan de voeten van Christus om onderwijs te ontvangen.

Hierna verzoekt hij ouderling Davidse van de roepende kerk te eindigen. Deze voldoet hieraan en verzoekt te zingen Psalm 67 : 1, waarna hij voorgaat in dankgebed.

Hierna sluit de preses de vergadering.

Namens het moderamen:
J. Bonnhof, scriba.

VERSLAG VERGADERING CLASSIS GOES 5 APRIL 2004

Opening

De vergadering wordt geopend door ds. H. Hofman, predikant van de roepende kerk Waarde.

Hij laat zingen Ps. 22:12, hij leest daarna Jesaja 53 en gaat voor in gebed.

Eerst worden enkele gebeurtenissen gememoreerd.

- oud-diaken C. Sinke is overleden, 92 jaar oud; hij was van 1943-1952 diaken in Kruiningen;
- oud. J.P. Hage van Krabbendijke heeft volgens leeftijd en gezondheid afscheid genomen;
- diaken C.E. Wiskerke van 's-Gravenpolder was 25 jaar diaken;
- ds. J. Karens, de emeritus-predikant van Kruiningen, is in het ziekenhuis opgenomen met hartklachten.

Vervolgens spreekt de tijdelijke preses een openingswoord naar aanleiding van het voorgelezen Schriftgedeelte.

Moderamen

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses: ds. J.J. Tanis; assessoren: ds. J. Schipper en ds. A. Verschuure; scriba: ouderling S. Boogaard; quaestor: ouderling L.J. Goud.

Notulen

Naar aanleiding van de notulen van de vergadering van 12 januari 2004 vraagt één der afgevaardigden of het wel juist was wat de kerkenraad van Kapelle op de vorige vergadering naar voren bracht, nl. dat de leden van Wemeldinge op dat moment ook de noodzaak van de sluiting inzagen. Er is immers door de kerkenraden een brief ontvangen, ondertekend door een aantal leden uit Wemeldinge, waaruit het tegendeel zou blijken.

Ds. Tanis zegt dat de stand van zaken op de vorige vergadering van de classis was zoals in de notulen is verwoord. Eén der leden

heeft echter op het laatste nippertje nog een actie op touw gezet om sluiting te voorkomen. Een actie die de kerk onwaardig is en bovendien te laat kwam. De laatste dienst is nu reeds gehouden. Voor vele mensen die daar jarenlang in de kerk gezeten hebben, was het een pijnlijke zaak.

Ingekomen stukken

1. Een brief van het Deputaatschap Kerkrecht met het verzoek of het in onze classis een ambtsdragersconferentie mag beleggen. Dit in het licht van de taak die het van de Generale Synode heeft gekregen om voortgaande bezinning op de eigen aard van het gereformeerd kerkrecht te stimuleren. Op D.V. maandag 14 juni 2004 zal ds. Silfhout spreken op een bijeenkomst van ambtsdragers van onze classis.

2. Een verzoek van de classis Middelburg of ds. Schipper en ds. Verweij als hulpconsulent van Middelburg-Centrum mogen optreden. De classis heeft geen bezwaar.

3. Enkele brieven van enkele leden van de voormalige afdeling Wemeldinge waarin men vraagt om de voorgestelde sluiting niet door te zetten. Deze brieven zijn niet wettig ter tafel gekomen; de classis kan niet anders dan ze niet-ontvankelijk verklaren.

Rapport classisdiakenen

In dit rapport geven de classisdiakenen een overzicht over hun werkzaamheden in het jaar 2003. Er worden geen opmerkingen over gemaakt. De preses dankt de broeders voor het werk dat ze hebben gedaan en voor het rapport dat is uitgebracht.

Rapport financiële afwikkeling Wemeldinge
De commissie die op de vorige vergadering van de classis is ingesteld, heeft een voorstel ingediend betreffende de financiële afwikkeling van de afdeling Wemeldinge. De voorzitter van de commissie, ouderling L.J. Goud van Yerseke, licht het rapport toe. Er zijn bestedingsdoelen gezocht met een bovenplaatselijk belang. Op 11 maart is er een ledenvergadering gehouden, waarbij de leden nog enkele andere bestedingsdoelen hebben voorgesteld, welke voorstellen ook gehonoreerd zijn. De classis kan zich vinden in het gevoerde beleid, zodat de commissie verder kan gaan met de uitvoering.

Rapport commissie Stichting Zorg

Het rapport wordt toegelicht door één der commissieleden, ouderling J. Spijk. De commissie was ingesteld om de classis van advies te dienen, dit in verband met ons standpunt op de P.S. waar ook over deze zaak gesproken zal worden. Br. Spijk benadrukte dat de Stichting Zorg geen aanleiding gegeven heeft door te klagen maar dat het initiatief lag bij de diaconie van Goes die iets wilde doen om de werkdruk te verlichten. Op enkele vragen van afgevaardigden antwoordde br. Spijk dat de commissie geen mandaat had om een diepgaand onderzoek in te stellen. Het advies van de commissie komt erop neer dat de Stichting Steun verzocht wordt om enkele structurele zaken die een principiële achtergrond hebben of die voortvloeien uit kleinscha-

ligheid te bekostigen.

Verrekening onkosten

De quaestor deelt mee dat het bedrag dat de P.S. per lid en dooplid vroeg beduidend hoger was dan waarop gerekend was. Om aan onze verplichtingen te kunnen voldoen is er nog € 1,- per lid en dooplid nodig. De classis gaat hiermee akkoord.

Aanwijzing roepende kerk

Als roepende kerk wordt de gemeente van Wolphaartsdijk aangewezen om op D.V. maandag 13 september de classis samen te roepen.

Sluiting

De preses dankt de afgevaardigden voor de wijze waarop we de zaken mochten bespreken. De Heere geve te ervaren dat Hij Dezelfde is, gisteren, heden en tot in der eeuwigheid.

Op verzoek van de preses eindigt ouderling G. van Veldhuizen van Waarde met het laten zingen van Ps. 62 : 1 en 5 en dankgebed, waarna de preses de vergadering sluit.

S. Boogaard, scriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS ROTTERDAM, 16 APRIL 2004 TE ROTTERDAM

Opening

De vergadering wordt namens de roepende kerk van Rotterdam-Alexanderpolder door ds. W. Silfhout geopend. Hij laat Psalm 84:6 zingen. Daarna leest hij 2 Timótheüs 2 vers 1-13 en gaat voor in gebed. Vervolgens staat hij stil bij enkele bijzonderheden die te vermelden zijn sinds de vorige classisvergadering.

Op 14 januari 2004 was ouderling A. Schot van Krimpen aan den IJssel 45 jaar getrouwd. Op 5 februari 2004 heeft ouderling G.J. ten Hove van Hoogvliet het ambt neergelegd. Hij diende eerst de gemeente 6 jaar als diaken en daarna 26 jaar als ouderling. Op 26 maart 2004 is oud-diaken W.M. van der Werken overleden in de leeftijd van 80 jaar. Hij diende de gemeente van Rotterdam-Zuidwijk van 1963-1985. Ouderling J.W. Platschorre is per 1 mei 2004 40 jaar ambtsdrager, 5 jaar heeft hij de gemeente te Spijkenisse als diaken gediend en 35 jaar als ouderling. Diaken A.J. van der Velde van Spijkenisse trok zich na 18 jaar getrouwe ambtsvervulling terug. In zijn plaats werd br. L.M. van den Hil bevestigd.

Daarna staat preses stil bij het gelezen schriftgedeelte en in het bijzonder bij vers 8a: "Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt".

Moderamen

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. W. Silfhout, preses; ouderling J.A. van Willigen, assessor; ouderling A. Kalkman, quaestor; ouderling K. Bel, scriba en ds. A. Moerkerken, adviseur.

Notulen

Naar aanleiding van het verslag van de classisvergadering van 16 januari 2004 worden de volgende zaken besproken.

De Raad van Toezicht van de SGZZH heeft

het bestuur groen licht gegeven om voor Uitzicht te zoeken naar verbreding van de basis in de richting van de Ned. Herv. Kerk in Vlaardingen. Een en ander baart de classis zorgen.

De vraag van een gemeente, welke weg moet worden bewandeld als kerkenraden, of leden van onze gemeenten, gerezen problemen met een deputaatschap niet tot tevredenheid kunnen oplossen, is voorgelegd aan het deputaatschap Kerkrecht. De classis was van mening dat een lid zich eerst moet beropen op zijn kerkenraad en dan eventueel achtereenvolgens op de classis, de Particuliere Synode en de Generale Synode. Het deputaatschap is het in principe eens met het door de classis ingenomen standpunt maar men beraadt zich toch nog op deze en dergelijke vragen.

Ook is de vraag van een andere gemeente, hoe afgevaardigden van kerkenraden zich moeten opstellen als er een appelzaak wordt behandeld van de eigen gemeente, bij het deputaatschap kerkrecht neergelegd. Het boekje "in orde" geeft hierover wel aanwijzingen, maar in de praktijk blijken er nogal wat haken en ogen te zijn. Ook hier zal het deputaatschap kerkrecht zich verder op beraden.

Stand van zaken Classicale Evangelisatiecommissie

De leden van de ingestelde voorbereidingscommissie geven een toelichting op het schrijven van een naburige classis.

In een brief wordt gesproken over 'gelden beschikbaar stellen voor het evangelisatiewerk 'dichtbij', met name onder de moslims in onze Rotterdamse regio'. Daarna wordt een pleidooi gevoerd om samenwerking c.q. integratie van Zending en Evangelisatie te verkrijgen voor het primaire doel: de evangelieverkondiging onder de islam. De classiscommissie Rotterdam wijst op het rapport van de verkenningcommissie evangelisatie Rotterdam, waarvan ook de naburige classis een afschrift heeft gekregen. Hierin is o.a. vermeld: 'dat de commissie van mening is dat bij het opstarten van het evangelisatiewerk niet selectief één of enkele bevolkingsgroepen moet(en) worden benaderd'. In tegenstelling tot de brief van de naburige classis is dan ook 'evangelieverkondiging onder de islam' geen primair doel.

De voorzitter van het deputaatschap Evangelisatie schrijft in antwoord op vragen over evangelisatie onder moslims en samenwerking tussen deputaatschap zending en evangelisatie dat in Rotterdam voor het nieuwe project juist gezocht wordt naar een wijk met weinig moslims, omdat het werken onder moslims specifieke bekwaamheden vraagt, waarvan het de vraag is of zij deze al 'in huis' hebben.

Ook maakt hij melding van een samenspreking tussen het Deputaatschap voor de Evangelisatie en het Deputaatschap voor de Zending om te onderzoeken of er samenwerking ten aanzien van evangelisatie onder allochtonen op een of andere wijze mogelijk is.

Verder heeft onze classiscommissie het

deputaatschap verzocht om een aantal praktische punten t.a.v. samenwerking tussen classes nader te doordenken en deze in een aanpassing op de 'evangelisatie-orde' of anderszins in een praktische handreiking op te nemen, zodat toekomstige samenwerking tussen classes eenvoudiger wordt.

Huisvesting

Na de januari vergadering jl. van de classis heeft de classiscommissie het zoeken naar een locatie geïntensiveerd. Een aantal panden in Rotterdam Zuid is dan ook bezocht. Eén locatie lijkt het meest geschikt om het evangelisatiewerk op te starten. Onderzoek naar de samenstelling van de buurt heeft uitgewezen dat de buurt voldoet aan de specificaties zoals verwoord in het rapport van de verkenningcommissie.

Een taxatie van het pand door een taxateur o.z. is verricht, waarbij tevens een raming is gemaakt van achterstallig onderhoud.

Ten aanzien van de financiële consequenties van aankoop van een pand is een globale investerings- en exploitatiebegroting opgesteld. Voordat tot aankoop overgegaan kan worden zal dit plan uiteraard nog met behulp van bouwkundigen nader worden uitgewerkt.

De commissie heeft echter geen mandaat van de classis om tot aankoop van een pand over te gaan, daar er voorheen uitsluitend is gesproken over het huren van een pand. Derhalve vraagt de commissie toestemming aan de classis om tot verdere onderhandelingen m.b.t. aankoop te mogen overgaan van een pand, waarbij de berekende maandelijkse exploitatiekosten vrijwel gelijk zijn met de taakstellende begroting van de huur door de commissie. Als het antwoord van de classis positief is zal ook worden nagegaan wat de beste vorm van eigendom en beheer is. Eén afgevaardigde onderstreept het achterstallig onderhoud van harte. Een andere afgevaardigde vindt de afstand naar de gemeente te groot. De verwijzing wordt daardoor wat moeilijker. De classis is het daar niet mee eens. Bij het inrichten van een evangelisatiepost zullen daar eigen diensten worden gehouden. Dit is een gebouw dat in het eerder door de classis aangewezen gebied staat.

Tenslotte krijgt de commissie mandaat om verder te onderhandelen over aankoop, waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat de berekende maandelijkse exploitatiekosten vrijwel gelijk moeten zijn met de taakstellende begroting van de huur.

Verder dringt de classis aan op degelijkheid maar ook op soberheid.

In de ontstane vacature in de voorbereidingscommissie zal ook moeten worden voorzien. Aan de kerkenraad van Vlaardingen wordt gevraagd of zij een geschikte kandidaat hebben.

Ambtsdragersconferentie

Vrijdag 21 mei zal er een ambtsdragersconferentie belegd worden, waarin de commissie kerkrecht enkele thema's met ons zal behandelen; ambten, ed.

Rondvraag

Een gemeente vraagt hoe er met de kerkelijke grenzen moet worden omgegaan nu de

gemeente Rotterdam-Zuid gaat verhuizen. De betreffende gemeenten dienen hierover zelf te overleggen.

Aanwijzen roepende kerk

Gemeente Rotterdam-Centrum is de roepende kerk. De volgende vergadering is D.V. vrijdagavond 18 juni 2004. Als er geen punten zijn wordt dit 8 oktober 2004.

Sluiting

Preses wenst dat de Hcerc de genomen besluiten moge zegenen.

Hij vraagt ouderling J.A. van Willigen met dankgebed te eindigen. Deze laat eerst nog zingen Psalm 54 vers 1 en eindigt met gebed. Hierna sluit preses de vergadering.

K. Bel, scriba classis Rotterdam

VERSLAG VERGADERING PARTICULIERE SYNODE ZUID OP 22 APRIL 2004

Bidstond

De bidstond wordt gehouden op de vooravond van de Synode in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Oost-Kapelle. In deze dienst gaat voor ds. J.W. Verweij uit Yerseke, preses van de vorige Synode. Hij bedient het Woord uit Openbaring 12:10 en 11:

En ik hoorde een grote stem, zeggende in de hemel: Nu is de zaligheid, en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods; en de macht van Zijn Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht, is nedergeworpen.

En zij hebben overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot de dood toe.

Het thema van de prediking is: De overwinningsjubel in de hemel.

1e De tijd van haar jubel,

2c De kern van haar jubel,

3e De vlucht van haar jubel.

Opening

De synode wordt gehouden in de Sionkerk te Goes. Ds. A.B. van der Heiden, predikant van de roepende kerk Oostkapelle, opent de vergadering. Hij verzocht te zingen uit Psalm 80 : 9 en 10, leest Matth. 28 : 11-20 en gaat voor in gebed. Hij spreekt een openingswoord naar aanleiding van het gelezen Schriftgedeelte, met name vers 18: *En Jezus bij hen komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde."*

Moderamen

Ds. J.W. Verweij wordt gekozen tot preses, ds. G.J.N. Mocs tot assessor-preses, ds. C. de Jongste tot scriba, ouderling S. Boogaard tot assessor-scriba en ouderling L.J. Goud tot quaestor.

Correspondentie andere synodi

Namens de P.S. Zuid-West brengt ds. B. van der Heiden de hartelijke groeten over, ds. J.B. Zippro namens de P.S. Noord-West en ds. C.A. van Dieren namens de P.S. Oost.

Correspondentie

1. De quaestor van de laatst gehouden Generale Synode, belast met de behartiging van de financiële zaken van de generale kas, deelt mee dat de kosten van de laatste Generale Synode zo hoog waren dat hij de reserves heeft moeten aanspreken. Hij verzoekt thans om een bijdrage van € 2,50 per lid en dooplid. De synode gaat daarmee akkoord.
2. Het jaarverslag 2003 van de Raad van Toezicht van de Stichting Zorgverlening van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland. Dit jaarverslag geeft een overzicht van de zaken waarmee de Raad van Toezicht zich heeft bemoeid. De synode mist in het verslag signalering van problemen en een concreet voorstel hoe deze opgelost kunnen worden.
3. Een brief van de Stichting tot hulpverlening der Gereformeerde Gemeenten in de P.S. Zuid met het verzoek om de bestuursleden ds. J.J. Tanis en de heer J. de Witte te herbenoemen en in de plaats van de heren A.H. ten Hove en W.A. van Bochove te benoemen de heren W. Drooger uit Nieuwe Tonge en A.C. de Visser uit Oostkapelle. De synode gaat hiermee akkoord.
N.a.v. het verslag van de pastoraal werker, ouderling G. van Veldhuisen, wordt opgemerkt dat het zeer op prijs wordt gesteld dat onze pastoraal werker altijd goede contacten heeft met de gemeente waar de psychiatrische patiënt vandaan komt. De preses dankt br. Van Veldhuisen hartelijk voor het gedane werk en wenst hem liefde en wijsheid toe.
De synode vraagt verder naar de verhouding tussen de Stichting en de werkgroep Shaloom. Ds. Tanis, voorzitter van de Stichting, deelt mee dat de werkgroep Shaloom al langer bestond maar eerst zonder toezicht van een synode of een kerkelijk orgaan functioneerde. Deze werkgroep heeft zich nu vrijwillige onder toezicht van de Stichting geplaatst en legt op de vergadering van de Stichting verantwoording af van haar werk. De Stichting heeft ook toezicht op de financiën. De synode is van mening dat het noodzakelijk is om een duidelijk onderscheid te maken tussen sociale hulp en pastorale hulp. Voor het laatste zijn met name de kerkenraden en de pastoraal werker de aangewezen instanties. De preses bedankt de bestuursleden van de Stichting en wenst hen wijsheid van Boven toe.
4. De synode gaat akkoord met het voorstel van de classis Goes om de heer H.W. Moerdijk te Goes te herbenoemen als bestuurslid van de Stichting Steunfonds.
5. De classis Tholen deelt mee dat de heer M.J. Giljam uit Scherpenisse bedankt heeft als bestuurslid van de Stichting Steunfonds en stelt voor om in zijn plaats te benoemen de heer H. Top te Bruinisse. De synode gaat hiermee akkoord.

Rapporten en benoemingen

1. De rapporten van de deputaten art. 49 D.K.O. betreffen de classisvergaderingen

van Middelburg en Tholen. Op beide vergaderingen is aan een dienaar des Woords emeritaat verleend. Hierbij zijn verschillende vragen ontstaan cq. tekortkomingen gesignaleerd. Eén der deputaten, ds. C. de Jongste, is het naar aanleiding van de emeritering van ds. C. Harinck opgevallen dat de plaatselijke Acte van losmaking bij emeritering kerkrechtelijk vaak onjuiste zinsneden bevat. Hij stelt voor om op de Generale Synode het verzoek in te dienen om, na ingewonnen advies van het Deputaatschap Kerkrecht, een uniforme Acte van losmaking vast te stellen, waartoe een ontwerp wordt ingediend bij de instructie. De synode gaat met dit voorstel akkoord. Verder hebben de deputaten die aanwezig waren bij de behandeling van de emeritaatsaanvraag van ds. J. Karels op de vergadering van de classis Tholen, ds. M.J. van Gelder en ds. J.J. Tanis, in hun rapport enkele vragen gesteld bij de procedure van emeritering om gezondheidsredenen. Er zijn naar hun mening enkele onduidelijkheden betreffende het raadplegen van een vertrouwensarts. De synode besluit ook deze vragen door te sturen naar de Generale Synode.

2. Het rapport van de commissie betreffende de benoeming van de leden van de Raad van Toezicht van de Stichting Zorgverlening. In dit rapport is sprake van de bereidheid van de Raad van Toezicht om een afgevaardigde naar onze synodevergaderingen te zenden om eventuele vragen te beantwoorden. Verder zal ook de Stichting Steun uitgenodigd worden om rechtstreeks aan de synode te rapporteren, met het verzoek of één der bestuursleden aanwezig kan zijn op de synodevergaderingen om eventuele vragen te beantwoorden.
3. Benoemingen, Ds. M.J. van Gelder wordt benoemd als primus-deputaat art. 48 D.K.O. in de vacature van ds. C. Neele. Ds. A.J. Gunst wordt benoemd als secundus-deputaat art. 49 D.K.O. in de vacature van ds. J. Karels.

Verkiezing afgevaardigden Generale Synode

Als afgevaardigden worden gekozen de predikanten: ds. M.J. van Gelder, ds. G.J.N. Moens, ds. J. Schipper, ds. J.J. Tanis en ds. J.W. Verweij. Ds. C. de Jongste, die eveneens met meerderheid van stemmen is gekozen, wordt eerste secundus. Als ouderling worden afgevaardigd: M. van den Berge, S. Boogaard, B. Both, L.J. Goud en Joh. de Visser. Als secundi worden aangewezen: voor predikanten na ds. C. de Jongste (in volgorde): ds. H. Hofman, ds. A.A. Brugge en ds. A. Verschuure, en voor ouderlingen (eveneens in volgorde): J.P. Bosman, G.A. Terlouw, M. Simons, C. Weststrate en J.A. Kardux.

Punten van behandeling

De classis Middelburg heeft drie punten ingezonden.

1. De Particuliere Synode wordt gevraagd hoe moet worden omgegaan met afhouding van de sacramenten bij het bezit van

TV. Is de afhouding een tuchtmaatregel of een ordemaatregel? En hoe verhoudt zich dat met de andere moderne media, zoals open internet?

De synode is van mening dat vermaning en censuur rondom TV en andere moderne media in onze gemeenten altijd behoort heeft bij de kerkelijke tucht. Een ordemaatregel is éénmalig en bovendien alleen van toepassing wanneer het onderzoek over een bepaalde zaak nog gaande is. Verder benadrukken verschillende afgevaardigden dat de problematiek rondom de moderne media steeds ingewikkelder wordt en dat het enige maar ook het beste middel om de invloed van de moderne media te keren is, dat een levend geloof is, dat de wereld overwint. Wat niet wegneemt dat we getrouw behoren te zijn in de ambtelijke vermaning. Ondanks de eenstemmigheid die er op dit punt is, wordt er geconstateerd dat niet alle problemen kunnen worden opgelost. De synode besluit daarom aan de eerstvolgende Generale Synode de volgende vraag voor te leggen:

De Particuliere Synode Zuid vraagt hoe moet worden omgegaan – in het licht van uitspraken van de Generale Synode in het verleden – met de afhouding van de sacramenten bij het bezit van TV en verzoekt een uitspraak of hier sprake is van een tucht- dan wel een ordemaatregel. Tevens verzoekt zij in de beoordeling ook andere moderne media – zoals open internet – te betrekken.

2. De tweede vraag van de classis Middelburg betreft de Stichting Zorg. Er is sprake van een hoge werkdruk, terwijl de financiën het niet toelaten om hierin verandering te brengen. De synode bespreekt de gang van zaken, maar ook de plaats die de kerkelijke vergaderingen hier innemen. De synode besluit om de Stichting Steunverlening te verzoeken om haar verantwoordelijkheid in dezen te kennen, maar ook te proberen zoveel als mogelijk is zicht te krijgen op de problemen.
3. Een volgend punt van Middelburg betreft de evangelisatie. De classis Middelburg heeft, evenals de andere classes van de P.S.-Zuid, een verzoek ontvangen van het Deputaatschap Evangelisatie met het verzoek om extra steun, zowel wat financiën als wat mankracht betreft voor de post Merksem.
De preses zegt dat de classis Goes een commissie benoemd heeft die het werk zal voorbereiden. Een afgevaardigde merkt op dat de kosten behoorlijk op kunnen lopen. Het is de vraag of het verstandig is om de classes op deze manier in te schakelen. Het landelijk beleid moet afgestemd worden op de bedragen die landelijk worden opgebracht. Een afgevaardigde uit de classis Goes zegt dat de gemeente van Yerseke de zendende gemeente is van de evangelist in Merksem. Ook de nicuwe evangelist zal ambtsdrager zijn van de gemeente van Yerseke, die tot de classis Goes behoort.

Het Deputaatschap Evangelisatie werkt ook met andere classes samen via een samenwerkingsmodel. De duidelijkste lijn is dat dit ook hier gebeurt, dus dat de classis Goes de verantwoordelijke instantie is en dat de andere classes financieel steunen. Andere afgevaardigden wijzen erop dat, als er financiële steun gevraagd wordt, het gewenst is dat er ook een zekere mate van inspraak en inzet tegenover staat. Uiteindelijk besluit de synode dat de classis Middelburg de vraag dient te leggen bij het Deputaatschap Evangelisatie.

Aanwijzing roepende kerk

De gemeente van Scherpenisse wordt aangewezen als roepende kerk om op D.V. donderdag 7 april 2005 de Particuliere Synode samen te roepen. De bidstond zal gehouden worden op D.V. woensdag 6 april te Scherpenisse. In deze dienst hoopt de preses van deze synode, ds. Verweij, voor te gaan.

Sluiting

Na een kort slotwoord verzoekt de preses ds. Moens te eindigen. Deze laat zingen Ps. 89 : 8 en gaat voor in dankgebed, waarna de preses de vergadering sluit.

S. Boogaard, assessor-scriba

verlenen aan de gemeente Middelburg-Centrum.

3. Verslag classis contracta van haar vergadering van 8 april 2004 in verband met de overkomst van ds. C.G. Vreugdenhil naar Vlissingen.
4. Brief van ouderling J. Zwemer waarin hij meedeelt niet meer beschikbaar te zijn als quaestor van de classis. Hem zal namens de classis een bedankbrief worden gestuurd.

Punten van behandeling:

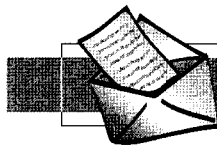
- a. Ouderling S. de Visser deelt middels een brief mee dat hij in verband met zijn benoeming tot evangelist, zijn werk als catecheet voor de gehandicapten binnen de classis neer moet leggen. Ouderling Van de Vreede uit Aagtekerke wordt in zijn plaats benoemd.
- b. Een 11-tal brieven van appelanten wordt in besloten vergadering behandeld.

c. De consultants tot D.V. 8 augustus worden als volgt verdeeld:

Ds. Van Gelder: Meliskerke en Westkapelle, Ds. Van der Heiden: Aagtekerke, Middelburg-Centrum, Middelburg-Zuid, Terneuzen, Vlissingen en Ds. Vreugdenhil: Haamstede, Oostburg, Oostkapelle.

De quaestor geeft een schriftelijk verslag van inkomsten en uitgaven. Er is geen bijdrage nodig. Als roepende kerk voor de volgende classisvergadering wordt de gemeente van Terneuzen aangewezen. De vergadering zal gehouden worden op D.V. vrijdag 2 juli 2004 te Middelburg-Zuid. De preses sluit de vergadering en verzoekt ouderling A.C. de Visser om te eindigen, deze laat nog zingen Ps. 84 vers 3 en 4 en eindigt met dankgebed.

Scriba: J. Prinsen

Berichten

ZANGAVOND

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Op D.V. **zaterdag 26 juni a.s.** zal er t.b.v. de Stichting Gevangenzorg Nederland een koor- en samenzangavond worden gehouden in de Ned. Herv. kerk, Peulenstraat 234 te Hardinxveld-Giessendam. Aanvang 19.30 uur. Medewerking verlenen: jeugdkoor "Harpe Davids", meisjeskoor "Talitha" en gemengd koor "Harpe Davids" uit Hardinxveld-Giessendam. De algehele leiding is in handen van ds. W.J. Karels. Namens deze stichting zal dhr. H. Barendrecht een appèlwoord verzorgen.

CURSUS KERKELIJK ORGELSPEL VOGG

Deo Volente in september a.s. start de Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten (VOGG) voor de tiende keer met een Cursus Kerkelijk Orgelspel voor noten- en klavarspelers. Naast de praktijk van het orgelspel wordt les gegeven in de vakken muziektheorie, muziekgeschiedenis, liturgie, vormleer en orgelbouwkunde. In de tweede cursus wordt dieper op de stof ingegaan. Na de eerste en tweede cursus worden toetsen afgelegd. Bij voldoende resultaat wordt het Getuigschrift Kerkmuziek uitgereikt.

De inschrijving staat open voor hen die een koraal met pedaal en uitkomende stem kunnen spelen en eenvoudige koraalgebonden muziek beheersen. Van de klavarspelers wordt verlangd dat zij eenstemmige muziek in het notenschrift, zoals in psalmboekjes, kunnen lezen. De mogelijkheid bestaat om de cursus als toehoorder bij te wonen.

De cursus wordt gehouden in het gebouw

van het Wartburg College, locatie Guido De Brès te Rotterdam. De lessen zijn op tien zaterdagochtenden in de maanden september 2004 tot en met februari 2005. De lestijden zijn van 9.00 tot 13.00 uur.

Het cursusgeld bedraagt voor leden van de VOGG € 90,- en voor de overige deelnemers € 100,-. De cursus CKO III, die voor het eerst gehouden werd tijdens de cursus 2003/2004, kan niet nu gestart worden, maar D.V. in september 2005.

Nadere informatie kan verkregen worden bij de coördinator van de cursus, de heer H.C. de Gelder, Wilhelminastraat 43, 3264 XR Nieuw-Beljeerland. Telefoon: (0186) 69 20 88. E-mail: hcdg@hetnet.nl.

HOOGENDSE MARKT LEERDAM

Op D.V. **zaterdag 26 juni a.s.** wordt er op de locatie Hoogeind 30a te Leerdam een (rommel)markt gehouden. Allerhande goederen worden bij opbod geveild, waaronder antiek. Er zijn 50 kramen met een groot assortiment aan boeken, huishoudelijke spullen, cadeau-artikelen en etenswaren. Ook kunt u ter plaatse eten en drinken. De opbrengst komt ten goede aan kerk en schulddelging van de Geref. Gemeente te Leerdam. De verkoop duurt van 9.00 tot 16.00 uur.

PREKENBUNDEL DS. W. SILFHOUT

De +16 JeV te Capelle a/d IJssel heeft t.b.v. het bouwfonds van haar gemeente (Middelwatering) een prekenbundel uitgegeven onder de titel: "Gaven tot der mensen troost". Deze bundel bevat 12 feeststoffen van ds. W. Silfhout: 2 over Kerst, Pasen en Pinksteren, 1 voor de adventstijd, de lijdenstijd, Goede Vrijdag en Hemelvaartsdag. Daarnaast een Oudejaarspreek

VERSLAG VERGADERING CLASSIS MIDDELBURG VAN 17 MEI 2004

Ds. A.B. van der Heiden opent de classisvergadering, namens de roepende kerk van Oostkapelle, met het laten zingen van Ps. 43 vers 3, waarna hij leest Jesaja 63 vers 1 t/m 9 en voorgaat in gebed.

Iedereen wordt hartelijk welkom geheten, in het bijzonder Ds. Vreugdenhil, die voor de eerste keer op de classisvergadering is. Hem wordt toegewenst dat zijn arbeid in de classis tot een rijke zegen gesteld mag worden.

Vervolgens bepaalt de tijdelijke preses ons bij het voorgelezen schriftgedeelte. Met name het eerste vers: "Wie is Deze, Die van Edom komt, met besprenkelde klederen van Bozra? Deze, Die versierd is in Zijn gewaad? Die voorttrekt in Zijn grote kracht? Ik ben het, Die in gerechtigheid spreek, Die machtig ben te verlossen."

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses: ds. C.G. Vreugdenhil, assessor: ds. M.J. van Gelder, quaestor: ouderling B. Sturm en scriba: ouderling J. Prinsen.

Ingekomen stukken

1. Brief van ouderling Walhout inzake ambtsdragersconferentie, waarin hij de opdracht om ambtsdragersconferenties te beleggen binnen de classis, aan de classis teruggeeft. De commissie wordt bedankt voor haar werk. Voortaan zal de scriba de ambtsdragersconferenties verzorgen. De eerstvolgende ambtsdragersconferentie zal zijn op D.V. 17 september 2004.
2. Brief van classis Goes waarin ze mededeelt dat ds. J.W. Verweij en ds. J. Schipper, als hulpconsulent bijstand mogen

en een Nicuwaarspreek. De prijs bedraagt, incl. verzendkosten € 16,90. U kunt het boek bestellen door dit bedrag (x aantal bundels) over te maken op giro: 4620380 t.n.v. BAC Capelle, Mildau 14, Nicuwerkerk a/d IJssel.

KONINKLIJKE ONDERSCHEIDINGEN

Op 22 april jl. kreeg dhr. J. Rossum een koninklijke onderscheiding. Hem werden de versierselen opgespeld door burgemeester drs. S. Stoop. Hij werd benoemd tot lid in de orde van Oranje-Nassau. Deze onderscheiding werd hem toegekend vanwege zijn vele verdiensten in het maatschappelijk leven, maar ook voor zijn niet aflatende inzet voor zending en evangelisatie, voor mensen in nood, veraf en dichtbij.

Voor dhr. A.H. ten Hove was het 5 juni jl. een bijzondere dag. Tijdens een bijeenkomst van Helpende Handen, afd.

Flakkec/Schouwen-Duivcnland/Tholen, werd hem eveneens een koninklijke onderscheiding toegekend. Ook hij is benoemd tot lid in de orde van Oranje-Nassau; de hierbij behorende versierselen werden hem opgespeld door de burgemeester. Deze onderscheiding is hem uitgereikt voor de vele verdiensten in het maatschappelijk en kerkelijk leven en zijn grote inzet voor de gehandicapte medemens, hun ouders en verzorgers. Ook maakte hij sinds 1971 deel uit van de kerkenraad waarvan hij enkele maanden geleden afscheid heeft genomen.

Wij willen beide vrienden van harte feliciteren en hen toewensen dat de verrichte arbeid tot zegen mag zijn geweest. Dat de Heere met hen op zou willen trekken in de tijd, maar bovenal voor de eeuwigheid.

Kerkenraad Geref. Gemeente Dirksland.

Rijssen-West 9.30 uur ds. J. Karels en 18.30 uur (H.D.) ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. Golverdingen; Rotterdam-Zuid 14.30 uur ds. Van der Net; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. P. Blok; Scheveningen 10.00 uur (H.A.) en 17.00 uur ds. Zippro; Sint Annaland 18.00 uur ds. Gunst; Soest 15.00 uur ds. W. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 uur (H.A.) en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. De Wit; Uddel 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Mouw; Vecn 9.30 en 18.30 uur ds. Melis; Veenendaal 15.00 uur ds. Veenendaal; Vlaardingen 10.00 uur ds. Bac en 16.30 uur ds. Paul; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 19.00 uur ds. Neele; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.30 uur ds. Tanis; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Verweij en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zwolle 19.00 uur ds. Kleppe.

ZONDAG 20 JUNI 2004

Aalburg 14.30 uur ds. Melis; Alblasterdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 10.00 en 18.30 uur ds. Hakvoort; Alphen aan den Rijn 10.00 uur (H.A.) en 15.00 uur ds. Golverdingen; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Beekbergen 19.00 uur ds. Meeuse; Boskoop 11.00 en 16.30 uur leesdienst (Geref. Kerk, Zijde 11); Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 10.00 uur ds. Paul; Den Helder 10.00 uur (H.A.) en 17.00 uur ds. Van Dijk; Doetinchem 15.00 uur ds. J. Karels; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Emmeloord 19.00 uur ds. Schot; Enschede 15.00 uur ds. Schreuder; Enter 9.30 en 16.00 uur ds. C. Harinck; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Goes 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 uur (H.A.) en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Haarlem 10.00 en 16.00 uur stud. De Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; Hilversum 19.00 uur ds. Visscher;

Hoofddorp 18.30 uur stud. De Heer; Hoogeveen 16.00 uur stud. Beens; Hoogvliet 15.00 uur ds. W.J. Karels; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Hoogerland; Kapelle-Biezelingse 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur stud. Terlouw; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 19.00 uur ds. Clements; Leerdam 15.30 uur ds. De Wit; Lelystad 15.00 uur ds. L. Blok; Lisse 10.00 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 9.30 uur stud. Beens en 19.00 uur ds. Hoogerland; Meliskerke 9.30 uur (H.A.) en 14.30 uur ds. Van Gelder; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater en 14.00 uur leesdienst; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur stud. Van Manen; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. Kattenberg; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst (kerk aan de Ooststraat); Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Hogchem; Nunspeet 9.30 uur (H.A.) en 15.00 uur ds. Schot; Ooltgensplaat 9.30 en 18.00 uur stud. Bakker; Oostburg 18.00 uur ds. Van Gelder; Oosterend- Texel 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Opheusden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. Van Aalst; Poortugaal 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Puttershock 10.00 en 16.30 uur ds. Baaijens; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Rijssen-Noord 9.30 en 14.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren;

DINSDAG 22 JUNI 2004

Berkenwoude 19.30 uur ds. Van der Net; Bodegraven 19.30 uur ds. Silfhout; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven (bijbellezing); Enkhuizen 19.30 uur ds. Veenendaal; Gorinchem 19.30 ds. Mondria; Goudswaard 19.30 uur ds. Tanis; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. Van Ekeveld (voor de zending); Leerdam 19.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 19.45 uur ds. Paul; Nijkerk 19.30 uur ds. Van Krimpen; Ouddorp 19.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Hogchem; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Brugge; Uddel 19.30 uur ds. Mouw (bijbellezing).

WOENSDAG 23 JUNI 2004

Aalst 19.30 uur ds. Van Dieren; Andijk 19.30 uur ds. Schreuder; Dirksland 19.30 uur ds. Verschuure; Doetinchem 19.30 uur ds. Van der Net; Emmeloord 19.30 uur ds. Neele; Gorinchem 19.30 uur ds. Mondria; Hendrik-Ido-Ambacht 19.45 uur ds. L. Blok; Kapelle-Biezelingse 19.30 uur stud. Van Manen; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Visscher; Kruiningen 19.30 uur ds. Schipper; Melissant 19.30 uur ds. Verweij; Nieuwer ter Aa 19.45 uur stud. Terlouw; Nisse 19.30 uur ds. W.J. Karels; Oostvoorne 19.30 uur ds. De Jongste; Poederooyen 19.30 uur ds. Silfhout; Scherpenzeel 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Soest 19.30 uur ds. Brugge; Spijkenisse 19.45 uur ds. Van Gelder; Wageningen 19.30 uur ds. Schot (voor de

evangelisatie); Westkapelle 19.30 uur ds. M. Karens; Westzaan 19.30 uur ds. P. Mulder.

DONDERDAG 24 JUNI 2004

Beekbergen 19.30 uur ds. F. Mulder; Borssele 15.00 uur ds. Moens (huw. bev.); Borssele 19.30 uur ds. De Leeuw; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Schot; Eindhoven 19.30 uur ds. L. Blok; Kampen 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Krimpen a/d IJssel 19.30 uur ds. Gunst; Ooltgensplaat 19.30 uur (H.D.) ds. De Jongste; Oppendoos 19.30 uur ds. Van Boven; Poortugaal 19.30 uur ds. M. Karens; Ridderkerk 19.30 uur ds. Meeuse; Rotterdam-Zuid 19.45 uur ds. Kleppe; Sint Annaland 19.30 uur ds. Hofman; Sprang Capelle 14.00 uur ds. M. Karens (huw. bev.); Stad a/h Haringvliet 19.30 uur ds. Schipper; Stolwijk 19.30 uur ds. Moens; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Hogchem; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Tuinier.

VRIJDAG 25 JUNI 2004

Nieuwdorp 14.30 uur ds. Gunst (huw. bev.).

ZATERDAG 26 JUNI 2004

's-Gravenpolder 15.00 uur ds. Schipper (aangepaste kerkdienst).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN Alkmaar:

Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NII, gem. Alkmaar. Diensten zondag 20 juni

om 10.00 uur evangelist G. Baan en 17.00 uur leesdienst.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Diensten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.
U bent hartelijk welkom in onze evangelisatiepost van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 - 16.00 uur!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Brcevaart; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c. Diensten zondag 20 juni om 9.30 en 16.00 uur leesdienst.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; Prof. Kerk, Oude Barreellei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur evangelist H.J. van den Boogaart.
U bent hartelijk welkom in de BIJBEL-winkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

begrafenisverzorging
T. den Hollander
Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.
Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

CHR. BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
Regentesselaan 43 Tel.: (0318) 52 66 41
3905 GT Veenendaal Fax: (0318) 55 42 04
Wij verzorgen begravenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rheden e.o.

Boeder Scherpenzeel
AMBTSKLEDING
Kostuums: 2 en 3 delig zwart - grijs e.a.
Preekjassen ~ Jacquets ~ Pantalons
Streepjassen ~ Overhemden ~
Stropdassen ~ Sokken ~ Overjassen
Hoeden ~ Schoenen
Winkel:
Dorpsstraat 229, 3925 KC Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 / 033-2778068
Op afspraak - service aan huis

Advertenties

Begrafenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel c.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12. Wij verzorgen geen crematies.

Studente (17) Hoornbeeck College zoekt m.i.v. nieuwe schooljaar een **kamer of kostadres in R'dam of omg.** Reacties: 0118-582849

Te huur op de Veluwe, **omg. Apeldoorn. Leuk vak. verblijf**, niet duur, mooie fietsroutes. Tel. 0571-291021 of 0318-572127

Te koop: **Royale tussenwoning**. Inhoud: 430 m3. Opp. 152 m2. Bouwjaar 1978. Ruime woonkamer 42m2. Fraai gelegen aan rustig woonerf. Goed onderhouden. Eventueel met garagebox. Westland 15, Moerkapelle. P.n.o.t. Oplevering: voorjaar 2005. Inlichtingen tel. 079-5932126

ORGELCENTRUM ANDANTE
Kom gerust eens langs om kennis te maken met ons uitgebreide assortiment nieuwe en gebruikte orges, bladmuziek en cd's!
Orgelcentrum Andante
A. van Oortlaan 35
Deale: van
Johannus
Wesley
Opus
Sweelinck
Reinhardt
Mouanek
Domus
Concert
Ritme sortering
bladmuziek (ook klavars) & Muziek CD's
Openingsrijden:
do 13.30 - 17.30
vr 13.30 - 17.30
za 18.30 - 21.00
za 09.30 - 12.00
za 13.30 - 17.00
en volgens afspraak
DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horsen bv
DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77
Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED
Stolk Orgels is hoofddealer van:
Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn
Stolk orgels
tel.: 0180 - 31 56 52
Nieuwkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingsstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER

hulpverlening aan kinderen
en volwassenen

•
vestigingen

RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11

•
BARNEVELD
Rozenstraat 1a

•
METEREN (GELDERMALSEN)
Dorpsstraat 18

•
Bel voor informatie of aanmelding:
(0180) 42 69 55

Te huur op camping 'De Hofstee' in Nunspeet. Luxe 6-pers. stacaravan v.a.g.v. incl. wasm. en droger. Aan de rand van bos en water, mooie fiets- en wandelroutes, nog vrij voor 2-7-04 en na 14-8-04 z.i.e.h. Tel. 0187-651644 of 06-23487079.

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens
Zandee & de Kuijper

Goes: Ronde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

Rijssen, te huur zomerhuisje, 2-4
pers. tel. 0548-514108

Te huur ruime vakantiewoning
in Zuid-Alberta, Canada,
omgeving van Lethbridge.
Prachtig gelegen, uitzicht op rivier,
prairie en Rocky Mountains,
dichtbij dorp en kerken.
Voor inlichtingen 00-1403-553-4023.
Hollands sprekend.

Zwijndrecht

Boekhandel en antiquariaat
DE ROO

Graag zijn wij u van dienst met de verkoop van Bijbels (St. vert.), Nieuwe boeken (Theologische, Kinder- en Leesboeken), Kaarten, Boekenleggers, Cadeaubonnen, CD's en (klein) Speelgoed.

Tevens verkoop / inkoop en taxatie van tweedehands en antiektheologische boeken.

Van Meelstraat 12 Zwijndrecht
Tel. 078-124081

'n helder geluid
zuiver Lagarde!

De geluidssystemen van Lagarde:
helder en krachtig. Je hoort verder niets.
Bel (0342) 37 57 57 voor meer informatie.

Putten, t.h. vak. huisje, 2-pers.
Mooie fiets en wandelomg. Vrij wk.
27 tot 29, 31, 32 en vanaf wk. 35.
Tel. 033-2459443

TH1/TH2: in één op drie GG-gezinnen!

TH3 (cd) binnengelopen

beladen met wereldwijde vangst

THOLEN – Kort na de Pinksteren is de TH3 (CD) binnengelopen, beladen met een wereldwijde vangst: gemeentezang (10x) en orgelspel (5x) uit 15 geselecteerde Gereformeerde Gemeenten in Nederland, Verenigde Staten, Zuid Afrika, Nigeria en Indonesië. In de Psalmen bezingen de geïnspireerde dichters de 'grote werken Gods'. Op dit geluidsdocument komen deze Psalmen tot ons in 'menigerlei' talen: Hollands (Dathen en Staten), Afrikaans, Engels, Izi en Una.

De TH3 "Wanneer ik voor U kniel" is daarmee de unieke opvolger en afsluiter van onze gelijknamige boekenset, de TH1/TH2. Deze boeken vinden nog dagelijks hun nieuwe thuishaven in GG-gezinnen, inmiddels al één op drie! En...: ze worden bekeken én gelezen, telkens opnieuw. De boeken (500 pagina's) bieden één of meer overdenkingen over de Psalmen (207 meditaties), een uiteenzetting van de gehele eredienst (391 kolommen), informatie over al onze gemeenten (207 wereldwijd) en tal van illustraties (647 kleurenfoto's). Een waardevol historisch geschenk, waaraan is bijgedragen door 109 scribenten.

En de prijs? Slechts € 57,50 per boekenset (TH1-2) en € 18,50 per cd (TH3). U steunt daarmee het bouw- en orgelfonds van de Geref. Gem. in het Zeeuwse Tholen.

Wilt u niet achterblijven en de TH1-2 en/of TH3 ook úw thuishaven binnenloodsen? Dat kan, zelfs franko! Stuur uw bestelling mét uw bankrekeningnummer - als machtiging tot een eenmalige afschrijving - vandaag nog in een gefrankeerde enveloppe aan: *Redactiecommissie, Postbus 28, 4690 AA Tholen*. U kunt ook telefonisch bestellen op ons centrale meldpunt: 0166-600333 (geopend dinsdagmiddag van 14.00 tot 15.00 u., donderdagmiddag van 16.00 tot 17.00 u., donderdagavond van 18.30 tot 19.30 u.). Uitsluitend op hetzelfde meldpunt kunt u op genoemde uren eveneens terecht voor eventuele vragen over eerdere leveringen en/of betalingen. Graag tot uw dienst!

REDACTIE "HET THOOLSE BOEK"

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
600 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg, wijkzorg, gespecialiseerde verzorging, verpleging, (huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit & Kwaliteit!

Tel (0342) 42 23 24

Burg. Kuntzeaan 27-a • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax: (0342) 42 23 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

MC's **GO** Thema-avonden

Leerzame lezingen met
vaderdagtip! forumbespreking

- '04 'De verhouding Woord & Geest'
Ds. B. van der Heiden
- '03 'Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?'
Ds. J.J. van Eekveld
- '02 'De prediking, een praktische toepassing'
Ds. G.J. van Aalst
- '01 'Geloof en bekering n.a.v. de Dordtse Leerregels'
Ds. B. van der Heiden
- '00 'De Gerefomeerde Gemeenten, vroeger en nu'
Ds. M. Golverdingen, Ds. A. Moerkerken

Ook van de CGO-Thema-avonden vanaf 1995 zijn MC's beschikbaar.

prijs per stuk: **7.50** 5 voor **30.-**
10 voor **50.-**

24, 25 en 26 juni:
Jaarlijkse Opruimingsactie boekhandel

uitgeverij en boekhandel
'de Ramshoorn'

Lange Vorststraat 21, Goes 0113 - 22 19 09
Verkooppunt Reimerswaal Iba De Schutse
Rijksweg 23, tel. 0113 - 38 16 70

**CHR. BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR**

Regentesselaan 43 Tel.: (0318) 52 66 41
3905 GT Veenendaal Fax: (0318) 55 42 04

INTEKENVOORDEEL !

D.V. dit najaar verschijnt bij ons:

Uit het Leerboek van vrije genade

De Heidelbergse Catechismus

in 52 preken

door ds. J. Karels

Eenvoudige, actuele en praktische verhandeling van de Heidelbergse Catechismus. Zoveel mogelijk is de oorspronkelijke spreektaal aangehouden.

Du delijke letter, geschikt voor de loodsdiensten
- 800 blz., 2-delig Gebonden. / ISBN 9080741639

Intekenprijs **€ 59.⁹⁰**

(na 31 oktober 2004 € 64,90)

Zend mij direct na verschijning ..... ex.
'Uit het Leerboek van vrije genade', ds. J. Karels, à € 59,90.

Naam : .....
Ades : .....
Postcode : ..... Woonplaats: .....
Telefoon : .....

**BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM**

Voorstraat 41, 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 26 14 / Fax (0187) 48 45 20
Email: boomboek@filinet.nl

Te huur Zeeland/Schouwen

Bungalow, rustig gelegen.
Nog vrij week 34/35/38/39 en
naseizoen (korting!)
Bel ons! Tel. (0488) 44 20 31

Begrafenis Verzorging Tollenaar

Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Begrafenisverzorging
I. Janssen

Begravenissen in
Zuid-Beve and en het eiland IJnden.

De mogelijke domptuis op te baren.
Regelmatig overleg om de begrafenissen
voor te bereiden.

Wij verzorgen geen crematies

Dag en nacht bereikbaar op:
0113-38 12 14

Rijksweg 2, 4416 AZ Kruiningen
Mobiel 06-53237320

**Te huur. Ruime kamer in centrum
van Barneveld**

tel. na 18.00 uur 06 51 55 54 81

Te huur stacaravan op camping

'De Hofstee' week 31-32-33 bezet.
Tel: 0714074432 na 19:00 uur.

Te huur. Mooie stacaravan op gezellige
minicamping **De LINGEHOEVE**
te **SPIJK**, telefoon 0183-628864

**Collectebonnen
machinaal tellen?**

vraag demo en/of referentie
0548-515415

Dat is één van de taken en opdrachten die we ruimschoots in China kunnen vervullen. Als de huiskerken ergens behoefte aan hebben is het aan schriftgetrouwe prediking. Het is voor ons zo gewoon, maar in China waait een wind van allerlei leer. De huiskerken missen een gedegen reformatorische basis. Middels hoorcolleges, toerusting en vertaling van oude, reformatorische werken leiden we vele (toekomstige) huiskerkleiders op. Uw financiële ondersteuning is hierbij onmisbaar. Stelt u hen ook in staat de gemeenten getrouw te leiden?

Uw hulp blijft dringend nodig. Hartelijk dank!

Opleiding en vorming van huiskerkleiders

Stichting Bijbelse Hulpverlening herkent u aan het logo en de blijvende taken:

- Opleiding
- Vertaalwerk
- Eigen drukkerij
- Verspreiding
- Diaconale hulpverlening

STICHTING BIJBELSE HULPVERLENING CHINA

POSTBUS 2072, 3800 CB AMERSFOORT. TEL. 033-2770287

www.chinachristianbooks.org. E-mail: stbhchina@kliksafe.nl

Bankrekening

3473.76.029